

4.3 Defensiv egenbeskyttelse

4.3.1 Innledning

Defensiv egenbeskyttelse defineres i Heimevernet som:

- i forbindelse med objektsikring hindre en folkemengde å trenge seg inn på militært område.
- komme inn på et definert område ved bruk av passive tiltak og mindre dødelige maktmidler.
- tiltakene iverksettes for å beskytte eget personell, materiell og eiendom iht pålagte oppdrag.
- tiltak som kan provosere/eskalere situasjonen må nøye vurderes før de iverksettes, da dette kan eskalere situasjonen unødig.

4.3.2 Kapasiteter som troppen må inneha

Ledelse: (troppssjef og NK-tropp)

Forhandlingsteknikker, gruppepsykologi, eskaleringsnivåer, holdninger

Driller på lagsnivå:

- laget på linje
- laget på tett linje

Driller på troppsnivå:

- troppen på tett linje
- mann nede
- mann i mengden

4.3.3 Handlingsmønster ved iverksetting av defensiv egenbeskyttelse

- varsle gjennom egen kommandolinje
- varsle stedlig politi (det er områdestab/kommando som varsler politi).
- avklare ansvar/rollefordeling og hjemmelsgrunnlag mellom politi og militær avdeling.
- planlegge å tilrettelegge et egnet sted hvor en lovlig demonstrasjon kan gjennomføres
- etabler høflig kontakt med leder av folkemengden for å kartlegge:
  1. Hvem er de?
  2. Hva vil de?
  3. Budskap (hva ønsker de av oss etc.)?
- gjennomføre en situasjonsanalyse av motparten og iverksette egen observasjon for overvåkning, dokumentasjon/bevisførsel i form av filming/foto.
- vurdering av egne ressurser (personell og materiell) til iverksetting av beskyttelses tiltak.
- forberede sperre tiltak (bruk av gjerder, kjøretøy, containere etc.).
- forsterke vaktposter med ekstra personell
- iverksette sperre tiltak
- lese opp proklamasjon

Eksempel på proklamasjon:

Vi pålegger samtlige til å fjerne seg fra dette område innen 5 min. Dette er nødvendig for å opprettholde ro og orden.

Den som ikke etterkommer pålegget vil i medhold av straffeprosessloven og lov om Militær politimyndighet bli pågrepet og overlevert politiet.

4.4 Isolering med innbringelse

4.4.1 Innledning

Hensikten med oppdragstypen er å isolere og eventuelt innbringe mistenkelige personer for deretter å bekrefte eller avkrefte mistenkelig virksomhet.

4.4.2 Organisering

Troppen organiseres i oppklaringslag, sikringsstyrke og en innbringelsesgjeng der troppssjef inngår. Antallet må tilpasses situasjonen.

4.4.3 Planlegging og forberedelser

Ved løsning av slike oppdrag må du som troppssjef vurdere hvor stor del av styrken du vil dra nytte av. Noe som kommer an på situasjonen, motstander (antall personer, utseende, væremåte, handling, bagasje/utstyr osv). Halve eller hele styrken må til enhver tid være stor nok til å ivareta egen sikkerhet om situasjonen eskalerer. I slike tilfeller vil oppdraget kunne bli å isolere eller bekjempe fienden.

Dersom spesielt materiell er nødvendig for å gjennomføre oppdraget må dette medbringes. Slikt materiell kan være megafon, lys, hus tegninger/tekniske kart, e l.

4.4.4 Prinsipper for løsning av oppdragene

1) Lokaliser målet

Oppklaringslaget nyttes til dette. Lokaliseringen iverksettes så hurtig som mulig. Oppklaringen må være skjult, slik at operasjonen ikke røpes. Oppklaring og rekognosering følger de samme retningslinjer som for ildoverfall. Lagførere bør være med på rekognosering.

Når målet er lokalisert må deler av oppklaringslaget holde kontakten ved midlertidig OP, eller evt kontaktpatrulje mens troppssjef trekker tilbake. Disse skal også sikre stillingsbesettelsen. Under rekognoseringen tar lagfører ut stillingsområder (iht grovvurderingen/foreløpig plan) slik at disse isolerer målet mest mulig, dekker sannsynlige fluktveier, og kan stanse/avskjære eventuelle fluktforsøk. I prinsippet gjøres dette best ved å dekke 360° rundt målet. Ved uttak av stillingsområde må det være skuddfelt om personellet viser seg å være fiendtlige.

Utgangsgrupperingen for lagene trenger nødvendigvis ikke i første omgang å være slik at alle ser målet. Erfaringer tilsier at man blir oppdaget hvis for mange kommer for nært målet for tidlig. Det viktigste er å få isolert personellet uten at operasjonen røpes. Egne kjøretøyer kan nyttes slik at de sperrer aktuelle veier.

2) Isoler målet

Etter O-møtet tar lagførerne sine lag i skjul inn mot stillingsområdene, gjennomfører hurtig stillingsbesettelse, og gir melding over samband at stillingene er besatt. I denne fasen er det helt avgjørende at en ikke blir oppdaget før alle lag er på plass og alle fluktveier er sperret. Isoleringen må komme overraskende på de som isoleres for å unngå flukt. Isoleringen skal også hindre "andre" å komme inn på det isolerte området. Er det mulig å kjøre inn mot stillingsområde uten å bli oppdaget/røpet, kan dette gjøres.

Det kan ofte være nødvendig med stor spredning mellom lagene for å dekke et tilstrekkelig stort område. Når målet er isolert og alle fluktveiene er sperret, kan stillingene justeres, da konsekvensen av å bli oppdaget her ikke er avgjørende for et vellykket oppdrag.

Når lagene er i stilling der du ønsker dem og målet er isolert meldes dette oppdragsgiver. Nødvendig evakuering iverksettes.

3) Evakuer

Evakuer om nødvendig sivilpersoner i området.

4) Kontakt personellet/ innbring

Kontakt personellet som er isolert. Dette kan gjøres over telefon (dersom personellet befinner seg i et hus), eller ved anrop. Du tilkjennegir hvem du er, hvilken myndighet du innehar, og hva du vil personellet skal gjøre. I denne fasen er det avgjørende å «vise muskler» ved bevisst å vise personell og våpen for å danne et psykisk overtak. Personellets reaksjon avgjør videre handlemåte. En mulig måte er at du kommanderer personene dit du ønsker dem. En og en person visiteres/kontrolleres, mens resten sikres av resten av innbringelseslaget. Stedet som velges for gjennomføringen av visiteringen bør være i dekning fra målet som troppen har isolert, slik at eget personell som gjennomfører visiteringen ikke utsettes for unødvendige eksponering.

NB: Oppholder de mistenkelige personene seg i hus, og nekter å komme ut eller det er fare for selvmordsbombere eller gisler, opprettholdes isoleringen og oppdragsgiver varsles.

4.5 Bekjempelse

4.5.1 Innledning

Ildoverfall, bakhold og overfall er stridsteknikker som nyttes for å bekjempe en fiende, dvs påføre fienden størst mulig tap. Disse stridsteknikkene må ses i sammenheng, da det kun er varianter av samme oppdragstype. Hvilke av teknikkene som skal nyttes bestemmes i stor grad av fiendens opptreden, størrelse, terrenget samt din avdelings treningsnivå. Valg av stridsteknikk kan måtte avgjøres av deg som troppssjef, da du kan få bekjemp som oppdragsformulering fra høyere enhet.

Ildoverfall

Er å påføre en statisk fiende størst mulig tap ved overraskende ildåpning fra et stillingsområde.

Bakhold

Et bakhold er et overraskende angrep mot en fiende som er på marsj eller som har stanset opp.

Overfall

Er å påføre en statisk fiende størst mulig tap ved overraskende ildåpning fra et stillingsområde som for ildoverfall, men i tillegg skal målet stormes av egen avdeling (stormgruppen). Hensikten med dette kan være å ta fanger, ødelegge spesielt materiell, sikre papirer/kart av etterretningsmessig verdi e l.

Hensikten med bekjempelsesoppdragene er todelt. Først og fremst har de til hensikt å påføre fienden størst mulig tap eller begrense fiendens bevegelsesfrihet eller redusere hans tempo. I tillegg er det et mentalt aspekt ved at fienden aldri kan føle seg trygg. Vellykkede bekjempelsesoppdrag stiller strenge krav til disiplin og stridsteknikk i troppen. Lederskapsmessig kan dette være svært krevende operasjoner fordi de kan være tidkrevende, med lange statiske perioder på høy beredskap som kan kanselleres.

4.5.2 Troppens gruppeinndeling og oppdrag

Troppen vil ved denne type oppdrag normalt deles inn i følgende grupper.

Ledelse:

Dette er troppssjef, sambandskorporal, nk og sanitetskorporal.

Troppsjef og nk befinner seg der de kan lede striden best.

Ild base:

Dette er hovedstyrken bestående av kanonlag, MG-gjenger og evt geværgjenger som ikke nyttes i andre funksjoner.

Oppgave:

Påfør målet størst mulig tap.

Sikringsgjeng:

Består av geværmenn og spesialister etter behov. Sikringen(e) kan ha M-72 og fragmenterende ladninger.

Oppgave:

Isoler målet under gjennomføringen, hindre fiendtlige forsterkninger utenfra og bekjemp flyktende fiender. Ved bakhold er det sikringene som danner en fremre og bakre kork på den fiendtlige fremrykningsaksen. Stridsteknikkene kan gjennomføres ved å velge stillingsområde der kun troppens langtrekkende våpen som kanoner og evt MG'er virker inn i målet. Geværlagene vil således ha en nærsikringsrolle for avdelingsvåpnene, slik at disse kan konsentrere seg om bekjempelsen. I slike tilfeller kan en altså ligge på avstander ut til 500 m, og slik minske risikoen for egne tap.

Stormgruppe (Overfall):

Består av ledelse (troppssjef og sambandsmann), geværlag (både med og uten MG-gjeng) og sanitetspersonell.

Oppgave:

Stormer målet, nedkjemper fienden, sprenger/ødelegger materiell, tar evt fanger og materiell av E-messig verdi.

Stormgruppen deles igjen inn i en sikringsgjeng og en ødeleggelsesgjeng. Når målet er nedkjempet vil sikringsgjengen sikre ødeleggelsesgjengen i deres utførelse av oppdrag.

4.5.3 Prinsipper for løsning av oppdragene

Handlefrihet

Handlefrihet oppnås ved ikke å binde hele styrken. Søk alltid å ha en reserve/ilddekning.

Overraskelse

Oppnå overraskelse ved å angripe fienden der han ikke venter det på ett uventet tidspunkt eller på en måte som han ikke er forberedt på. Overraskelse sinker fiendens reaksjon, forvirrer hans kommando og kontrollapparat, reduserer effekten av hans våpen og gir soldatene ett sjokk. Dette minker fiendens kampkraft og gjør at vi kan lykkes med færre styrker. For å oppnå overraskelse må troppen sørge for å skjule sin posisjon, forflytning og plan for angrepet.

Kraftsamling

Angriperen må søke å få en kraftig lokal ildoverlegenhet deretter holde det lokale initiativet. Dette oppnås med:

1. avgrense målet i utstrekning
2. samlet ildåpning
3. konsentrering av ilden

Hurtighet

Angriperen må ikke oppholde seg for lenge på samme sted. Hurtighet gir overraskelse, holder fienden i ubalanse, bidrar til sikkerhet for den angripende styrke og hindrer forsvareren å foreta effektive mottiltak. Hurtighet kan kompensere for manglende styrke og dermed være med på å avgjøre striden til vår fordel. Hurtighet vil også ivareta noe egenbeskyttelse.

Enkelhet

Planen for gjennomføringen må være enkel og ikke være bundet opp i for mange forutsetninger for å lykkes. Den enkelte soldat skal i stridens hete fortsatt huske planen, det fordrer enkelhet.

4.5.4 Lendevurdering (gjøres på kart)

Lendevurdering gjøres først på kart. Hvis mulig kontrolleres AKVODS under rekognoseringen. Dette gjøres for å utnytte terrenget på best mulig måte under oppdragsløsningen. Følgende faktorer skal vurderes:

- A** adkomstveier
- K** kunstige og naturlige hinder
- V** viktig lende
- O** observasjon og skuddfelt
- D** dekning og skjul
- S** slutning

Adkomstveier

Vurder mulige fremrykningsakser. Identifiser adkomstveier for beltekjøretøyer, hjulkjøretøyer og styrker til fots.

Vurderinger i bekjempelsesoppdrag
Hvilken fremrykningsakse bør troppen bruke? Hvilken formasjon egner seg? Vil variasjoner i fremkommelighet eller minegater tvinge frem endringer i formasjoner? Hva er fordelene og ulempene med hver adkomstvei? Hva er naturlige adkomstveier for motangrep? Hva er sannsynlige motangrepsruter?

Kunstige og naturlige hinder

Identifisere kunstige og naturlige hinder som sinker eller hindrer bevegelse.

Eksempel på naturlige hinder:

Slukter, kløfter, raviner og grøfter

Tre stubber og store steiner

Tett skog med trær

Myrer vil være hinder for stridskjøretøyer sommertid

Vann, elver og innsjøer

Menneskebygd infrastruktur som byer, bebyggelse eller jernbane broer

Eksempel på kunstige hinder:

Minefelt

Stridsvogns grøfter

Veikrater
Forhugninger og tømmerhinder
Piggtrådhinder

Vurderinger
Hvordan detekteres, forseres hinder? Hvor har fienden plassert våpen for å dekke sine hinder og hvilken type våpen bruker han? Hvis jeg må utføre et gjennombrudd, hvor er det forventede gjennombruddstedet? Kan hinderet omgås eller passeres?

Viktig lende

Viktig lende er det terreng som besittelse, kontroll eller gjenerobring av medfører en markert fordel for en av partene (broer, veikryss, høyder).

Vurderinger
Hvilket lende er viktig lende for troppen? Kontrollerer fienden dette lendet? Hvilket lende er viktig for fienden og hvorfor? Hvordan får jeg eller beholder jeg kontrollen på viktig lende? Hvordan kan fiendens viktig lende påvirke eget oppdrag?

Observasjon og skuddfelt

Identifisere hvilke områder som gir klar observasjon og skuddfelt for både angriper og forsvarer. Vurder dødsoner (terreng som hindrer observasjon fra et punkt til et annet) og vurder muligheten for en angripende styrke til å dekke eller støtte bevegelse med direkte ild.

Vurderinger
Hvor har fienden observasjon, skuddfelt og kan konsentrere sin ildgivning? Hvor har fienden begrenset skuddfelt og ikke er i stand til å konsentrere ildgivning? Hvilke områder har observasjon og skuddfelt mot fiendens atkomstveier? Hvor er det stillinger som egen styrke kan støtte med ild base eller dekningsild fra? Hvor er det dødsoner i min sektor?

Dekning og skjul

Ser på lendet med blick for vegetasjon, struktur og andre lendegjenstander for å identifisere områder som gir dekning (for ild) og skjul (for observasjon).

Vurderinger
Hvilke fremrykningsakser gir best mulig skuddfelt og effektiv dekning og skjul? Tillater deler av lende skjult og dekket fremrykning? Hvor tillater IKKE lendet skjul og dekning? Er det identifiserbare eksponeringslinjer i terrenget? Hvordan bruker fienden tilgjengelig dekning og skjul i sin fremrykning?

4.5.5 Oppklaring og rekognosering

For å løse oppdraget er du avhengig av detaljerte opplysninger om fienden (lokalisering, styrke, væpning etc) og lendet i operasjonsområdet. Dette skaffes ved å sende ut eget oppklaringslag eller fra andre oppklaringskapasiteter som jeger/skarpskytter osv. Oppklaringen lokaliserer målet og etablerer evt kontaktpatrulje dersom målet setter i bevegelse. Dersom målet er i ro, etablerer oppklaringslaget OP/OPør hvorfra målet kan overvåkes. Troppsjef og lagførere bør også tilstrebe og rekognosere stillingsområdet.

4.5.6 Troppens samlingsområde

Troppens samlingsområde er et område på fremrykningsveien, der troppssjef normalt gir sin ordre, og lagene gjør sine siste forberedelser. Ved tilbaketrekning samles og grupperes troppen i kring vern inntil hele avdelingen er samlet. Her gjennomføres delvis reorganisering før videre tilbaketrekning. På troppsnivå "bemannes" samlingsområdet av troppens NK. NK kan fortsatt delta i striden, men han må trekke ut sammen med første lag (vanligvis kanonlaget) for å kunne ta imot resten av troppen i samlingsområdet.

Troppens samlingsområde bør i utgangspunktet ikke ligge nærmere målet enn 500-700 m avhengig av terrenget. Det må også ligge slik til at det gir skjul fra bakken og helst fra luften.

4.5.7 Troppens kontrollpunkt

Punkt som alle grupper/lag skal passere gjennom før de kommer til stillingsområdet. Dette bemannes av troppsassistenten som holder oversikt over hvilke grupper/lag som har passert. Etter bekjempelsen er gjennomført, er troppsassistenten første mann tilbake til troppens kontrollpunkt hvor han holder oversikt over hvem som har passert og melder dette til troppssjef.

5 Utvikling til strid

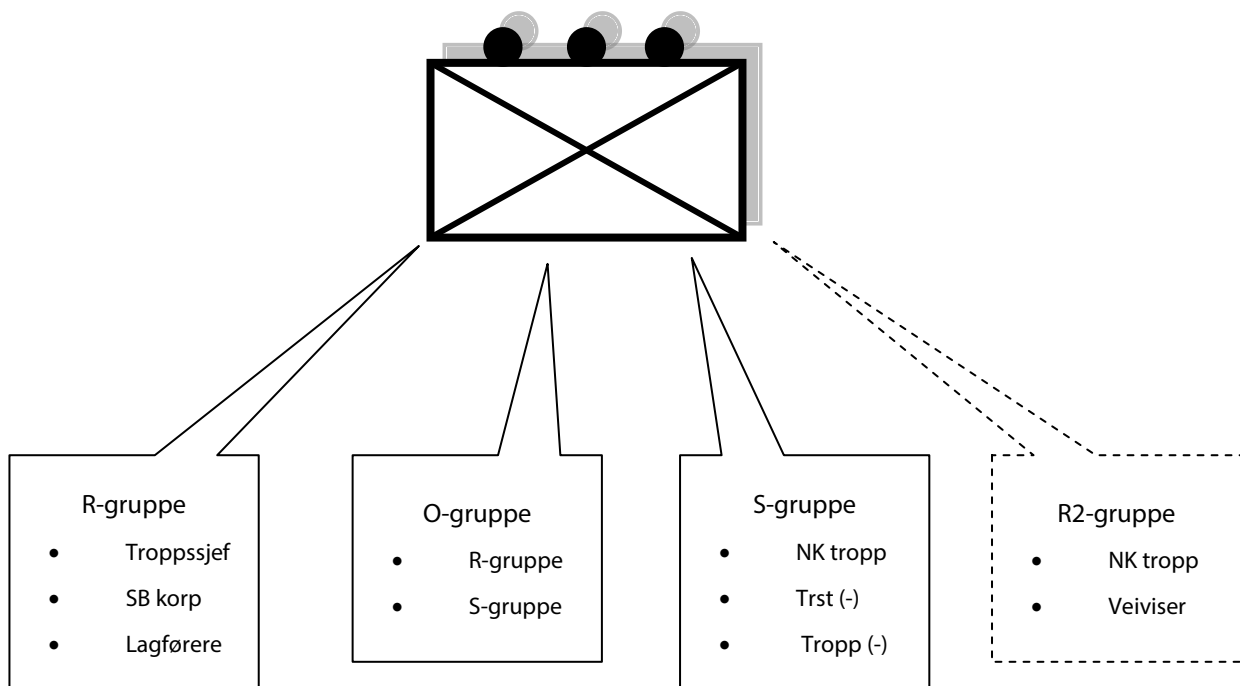
5.1 Innledning

Utvikling til strid (UTS) er den virksomhet som foregår ved en avdeling fra den får første varslingsordre om et oppdrag, til den er klar til å løse det.

Hensikten med en fast fremgangsmåte for utvikling til strid er å spare tid, samt gjøre avdelingen godt forberedt til oppdragsløsning på alle nivå. For å ivareta at avdelingen er klar til å løse oppdraget innen tidsfristen, er det viktig at praktiske forberedelser (KTS, trening, etterforsyning og vedlikehold) foregår parallelt med planleggingen i avdelingen. Troppssjef og lagførere gjennomfører planlegging og rekognosering. Resten av troppen under ledelse av NK gjennomfører praktiske forberedelser for oppdrag.

5.2 Organisering – Inndeling i grupper

Siden troppen gjennomfører både planlegging og praktiske forberedelser parallelt, bør troppen

deles inn i faste grupper. Den tradisjonelle gruppeinndeling er som følger.

Det er selvfølgelig opp til den enkelte troppssjef å bestemme seg for hvilken inndeling han/hun ønsker å ha i forhold til tid til rådighet, ressurser, kompetanse og den aktuelle trusselen.

R-2 gruppen brukes ved overgang til nytt oppdrag uten at det forrige er avsluttet, og R-gruppen således ikke kan frigjøres.

5.3 Mottak av varslingsordre

Etter mottak av overordnet sjefs varslingsordre. Utarbeider troppssjef sin ordre om forberedelser (OOF), den bør inneholde:

- situasjon
- oppdrag
- klargjøring av rekognoserings gruppe (R-gruppe)
- klargjøring av strids gruppe (S-gruppe)
- administrative tiltak for troppen

5.4 Mottak av ordre

På bakgrunn av overordnet sjefs varslingsordre, bestemmer troppssjef hvem han tar med seg til ordremøtet.

Møt alltid tidlig frem til et O-møte. 10-15 minutter vil gi deg tid til å studere situasjonskartet, ajourføre ditt eget kart, og ellers prate litt løst og fast med stabens nøkkelpersonell, noe som alltid er nyttig.

Mottak av ordre er en treningssak. Når ordren gis skal du få med deg mye på kort tid og kanskje under primitive forhold som gjør det vanskelig å notere. Det viktigste er allikevel å kjenne en 5-punktsordre så godt at du vet når de forskjellige punkter som angår deg kommer. Mye av det din sjef gir i sin ordre, kan du sette rett inn i din ordre. Klargjør derfor notisblokken din med overskrifter og underpunkter med ledig plass slik at du kan fylle inn etter hvert.

5.5 Tidsplan

Tidsplanen er troppssjefens "verktøy" for å styre tidsforbruket fram til oppdraget er effektivt.

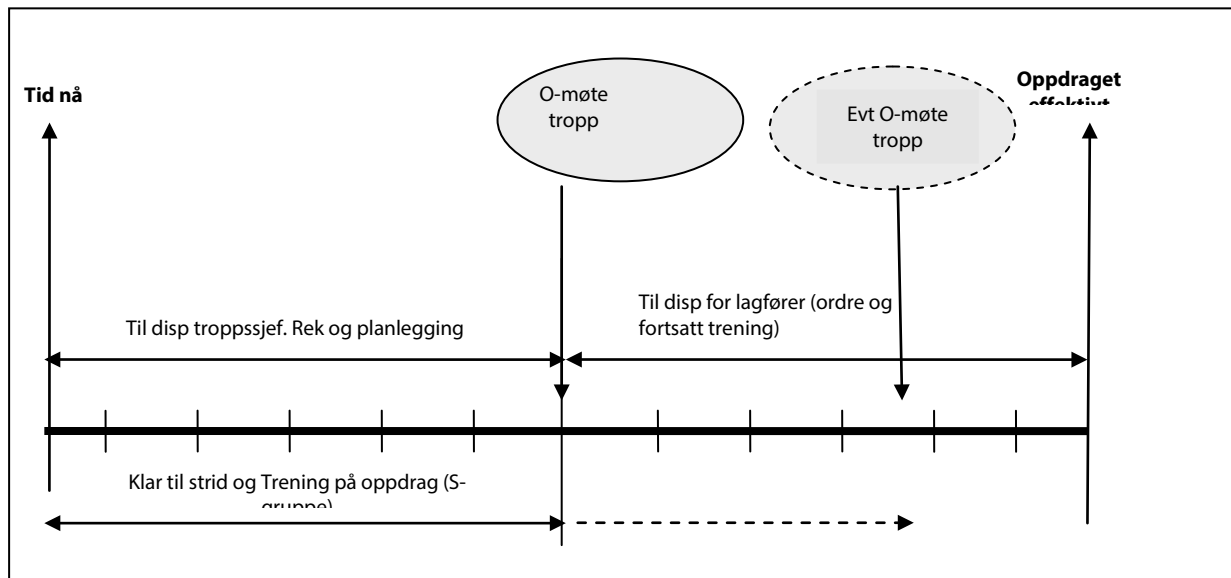
Begynn alltid med når oppdraget skal være effektivt, og jobb det bakover i tid.

Denne skal ta hensyn til.

Hva skal du og avdelingen gjøre, før, under og etter oppdraget? Alle fastpunkter settes opp herunder:

- oppdraget effektivt
- øvrige fastpunkter gitt i ordren
- tid nå
- tiden fram til oppdraget effektivt deles normalt likt mellom deg og LF

I de tilfeller en har dårlig tid, vil det være umulig å dele tiden likt mellom deg og LFere. Da er det veldig viktig at lagene starter å trene oppdragsspesifikt etter mottak av din VO.

5.6 Spørsmålsark

Under en UTS vil det helt sikkert dukke opp saker som må løses på forskjellige nivåer og til forskjellige tider. Hvis ikke dette noteres, vil man glemme dem. Så samtidig som du lager en tidslinjal, bruker du et ark hvor uavklarte spørsmål noteres. Dette kan være saker som avklares på backbrief til sjefen, skal gis som enkeltordrer i VO, undersøkes under rekognoseringen, koordineres med andre, strakstiltak osv.

5.7 Grovvurdering

Etter du har mottatt ordren, starter du planleggingen av ditt oppdrag. Grovvurderingen er det første du gjennomfører. Tenk gjennom ordren, vurder kart og lende. Grovvurderingen skal ende ut i din foreløpige plan, tidsplan, rek plan og evt strakstiltak. Utarbeidelse av tidsplanen starter normalt parallelt med grovvurderingen. Føringer ifm tid noteres ned i din tidslinjal, slik at dette blir ivaretatt i din grovplan. Grovvurderingen følger følgende mal. (SOTR)

- **S: Sjefens intensjon og oppdragets ordlyd**
  - Hva er det min sjef ønsker at jeg skal oppnå?
  - Hva sier oppdraget? Hvilke føringer og begrensninger har jeg fått?
- **O: Området vi skal operere i**
  - Definer operasjonsområdes utstrekning med hjemmelsgrunnlag
  - Studer kart, flyfoto og snakk med kjentfolk
  - Gjennomfør AKVODS
    - Adkomstveier
    - Kunstig og naturlig hinder
    - Viktig lende
    - Observasjon og skuddfelt
    - Dekning og skjul
    - Slutninger
- **T: Trussel**
  - Hvem er motstanderen? Hvilke kapasiteter har han?
  - **Hvordan vil motstanderen opptre mot oss? Hva vil han oppnå?**
  - Beskriv farligste og mest sannsynlige handlemåte
- **R: Ressurser vi trenger**
  - Hvor mye personell, og hvilken type materiell og kjøretøy skal vi bringe med oss?
  - Fra hvilke avdelinger trenger vi støtte?
  - Hvor er nærmeste san-avdeling? Hvor lang evakueringstid er det dit?

5.8 Foreløpig plan og ferdigstilling av tidsplan

På bakgrunn av grovvurderingen og tidsplanleggingen lager troppssjefen sin foreløpige plan. Dette er i korte trekk hvordan troppssjef vil løse sitt oppdrag med de inngangsverdier han har pr nå. Tidsplanen ferdigstilles med bakgrunn i den informasjonen som foreligger.

Foreløpig plan

- hensikten og slutttilstanden med oppdraget
- hvordan oppdrages skal løses i grove trekk i operasjonsområde
- hvordan lagene skal nyttes
- bruk av tid

5.9 Backbrief til oppdragsgiver

Backbrieffen er overordnet sjefs kontrollverktøy for å forsikre seg om at troppssjefen har forstått sitt oppdrag. Denne kontrollen gjennomføres etter at troppssjef har lagt sin foreløpige plan slik at evt misforståelser blir rettet opp før troppssjefen starter sin detaljerte planlegging av oppdraget. Overordnet sjef må initiere tid og sted for backbrieffen.

En backbrief bør ha en oppbygning slik at overordnet sjef ser at du har forstått ditt oppdrag, og hva det innebærer, herunder:

- forklare din foreløpige intensjon

- beskriv motstanderens/fiendens handlemåte
- forklar din foreløpige plan
- behov for støtte eller materiell
- tidsplan

5.10 Strakstiltak

Som et resultat av grovvurderingen kan det ha dukket opp forhold ifm oppdragsløsningen som er vesentlig å få iverksatt så fort som mulig i UTS - prosessen. Dette kan være:

- skaffe viktig materiell som troppen ikke har
- skaffe til veie opplysninger om motstanderen, operasjonsområdet osv
- behov for egen opplæring og overvåkning
- behov for trening

De tiltak som skal iverksettes i egen avdeling gis normalt som føringer i varslingsordren. Egen opplæring og overvåkning iverksettes gjennom enkeltordre til det aktuelle lag.

5.11 Varslingsordre (SOTTAR)

Varslingsordren gis til troppen for å informere troppen om eget oppdrag, og slik at spesifikke praktiske forberedelser kan starte. Varslingsordren formidles til troppen på en mest praktisk måte. Er troppen samlet gis den til alle samlet. Tar det tid å samle troppen kan det være fornuftig å gi denne til lagførerne. Ved tidspress for troppssjef kan NK- tropp ta seg av formidlingen.

- **SITUASJON**
  - *Beskriv den lokale trussel, herunder motstanderen i operasjonsområdet*
  - *Andre egne styrker*
  - *Samvirke*
- **OPPDRA**
  - *Ordrett slik du har fått det*
  - *Forklar hensikten med oppdraget*
- **TID OG STED FOR O-MØTE**
  - *Når og hvor*
  - *Hvilke forberedelser ønskes gjort til O-møte?*
- **TIDLIGSTE TIDSPUNKT FOR AVMARSJ**
  - *Gis som tid eller marsjberedskap*
- **ADMINISTRATIVE BESTEMMELSER**
  - *Gjennomføring av KTS ift eksisterende trussel, herunder oppdrag til befalet, utrustning, trening, mat, hvile, med mer*
- **REKOGNOSERING**
  - *Hvem rekognoserer hva og når?*

5.12 Rekognosering

Etter at varslingsordren er formidlet, fortsetter arbeidet med å ferdigstille egen ordre. For de oppdragene som krever opplæring og overvåkning, nyttes nødvendige opplæringsressurser, som sendes ut så raskt som mulig.

I de tilfeller rekognosering av operasjonsområdet er gjennomførbart ift trusselen, gjennomfører R-gruppen rekognosering. Hensikten med en slik rekognosering er å finne ut om troppssjefens foreløpige plan kan gjennomføres i det aktuelle terrenget, og utvikle denne mer detaljert.

Nødvendige endringer av planen gjøres under veis. I bekjempelsesoppdrag er det viktig at den enkelte lagfører rekognoserer sine stillinger.

Før rekognoseringen iverksettes av R-gruppa lager troppssjef en enkel rekognoseringsplan, slik at rekognoseringen gjennomføres effektivt og målrettet.

Rekognoseringen er også tidspunktet for å etablere kontakt med personer som er viktige for oppdragsløsningen. Troppssjefen må allerede på dette tidspunktet tenke på hvordan han vil visualisere sin stridside/plan på det kommende ordremøtet. Skaff kart, lag skisser og skaff/ta bilder av det aktuelle objektet/terrenget under rekognoseringen, slik at ordremottagerne på en best mulig måte får en forståelse av oppdragsløsningen og de faktiske forhold i operasjonsområde og på objektet/oppdragsstedet.

5.13 Operasjonsordre - OPO

Etter at rekognoseringen er ferdig og planen for gjennomføringen er lagt, skal troppssjefen ferdigstille sin ordre. Denne bygges opp etter malen for 5. punktordre.

1 SITUASJON

a) Motstanderen

Skriv i brødtekst hvordan motstanderen vil fortone seg mot troppen. Hvem er det og i hvilket antall? Hvilke kapasiteter har han, og hvordan vil han operere mot oss. Skriv kronologisk hvor han vil komme inni vårt område og hvordan han vil manøvrere. Hvor vil han oppholde seg i vårt område? Fra hvor vil han observere, eller kunne beskytte oss. Hvordan vil han trekke ut, eller fortsette kampen? Hvilken støtte/forsterkninger kan han få? Punktet avsluttes med hans sannsynligste og farligste handlemåte mot oss.

a) Andre egne styrker

Her skal først høyere avdelings (områdets) oppdrag være med, så sideordnede (andre tropper i området).

b) Underleggelser og avgivelser

Avdelinger utenfra som skal underlegges oss (tid, sted, varighet). Egne underavdelinger som skal avgis til andre.

2. OPPDRAG

Egen tropps oppdrag, ordrett slik det er gitt fra områdesjef.

3. UTFØRELSE

Intensjon

Hensikt

Målsettinger

Ønsket sluttsituasjon

a) Plan

Start alltid nært i tid og gi en kronologisk beskrivelse av gangen i oppdraget. Forklar med egne ord hvordan du har tenkt å løse ditt oppdrag med troppen. Hvordan du har tenkt å nytte dine lag og hvorfor (ikke fortell hvilke lag som skal gjøre hva). Her er det viktig at din stridside kommer godt fram, slik at alle skjønner helheten.

b) Lag 1

Her gis oppdrag til underavdelingene. Gi lagførerene rom der det er mulighet. Gi oppdrag i hva de skal gjøre/oppnå, og med hvilken hensikt. Ikke gi hvordan oppdraget skal løses. Oppdragsformuleringen starter med en av følgende begreper: - på ordre, - vær forberedt på eller – iverksett.

c) Lag 2

d) Lag 3

- e) Fellesbestemmelser Her skal punkter som er felles for 2 eller flere underavdelinger være med. Eksempler på slike punkter kan være: beredskaps grad, feltrop, marsjrekkefølge, feltarbeider, ROE etc.

4. ADMINISTRASJON OG FORSYNINGSTJENESTE

- a) Ammunisjon
Hvordan forsynes ammunisjon? Eventuelt føringer på hvor mye ammunisjon skal bringes med ut på oppdraget.
- b) Materiell
Sperrmateriell, disponering og bruk av nattobservasjonsutstyr, ABC-vernadrakt, vest kroppspansring, miner etc.
- c) Sanitet
Hvor skal sårede evakueres til? Hvilket ansvar har det enkelte lag? Hvor er troppens rede?
- d) Forpleining
Hvordan forpleies troppen?
- e) Transport
Fordeling av tildelte kjøretøy?

5. STRIDSLEDELSE OG SAMBAND

- a) Samband
Bestemmelser om radiofrekvenser, koder, kallesignaler, tildeling av sambandsmidler.
- b) Stridsledelse
Hvor er overordnet kommandoplass?
Hvor er tropps KO, og sjefens plass?

5.14 Ordremøte

Ordremøtet bør tilstrebes gjennomført med samlet tropp. Hensikten med ordremøtet er å formidle til hele troppen hvordan troppssjefen har tenkt å løse sitt oppdrag. Han skal selge sin stridside. Ordren gis iht 5.punkts ordre malen. Ordren gis på en skisse/modellbord slik at planen til troppssjef blir godt visualisert. Unngå toveiskommunikasjon under selve O-møtet. La spørsmålene komme til slutt slik at ordren ikke blir for oppstykket og folk mister konsentrasjonen.

Ordremøtet gjennomføres på følgende måte:

- lendeorientering på skisse/modellbord
- fremføring av 5 punkts ordren
- spørsmål
- kontroll at lagførere har forstått sitt oppdrag (forklare på modell)

5.15 Lagførers ordre og fortsatt trening på oppdrag

Lagførere gir sin ordre til laget. Denne ordren skal ha fokus på hvordan laget skal løse sitt oppdrag gitt av troppssjef. Deretter nyttes resterende tid til oppdragsspesifikk trening for det enkelte lag.

5.16 Utvikling til strid i troppen sett i sammenheng

	Troppssjef	Lagfører	Laget
--	------------	----------	-------

1	Mottar VO Utarbeider ordre om forberedelser (OOF)	Mottar OOF og gir direktiver til NLF	Klargjør etter ordre om forberedelser (mat, hvile, KTS, utrustning)
2	Mottar oppdrag	Bør om mulig delta når Trsj mottar oppdraget	↓
3	Lag tidslinjal + spørsmålsark		
4	Gjennomføring av grovvurdering	Lf bør delta om mulig	
	S Sjefens intensjon og oppdragets ordlyd		
	O Området vi skal operere i AKVODS		
	T Trusselen/Motstanderen		
	R Ressurser vi trenger		
5	Foreløpig plan Ferdigstille tidsplan Evt backbrief til oppdragsgiver		
6	Iverksettelse av strakstiltak		
7	Gi varslingsordre	Mottar VO	Forberedelser etter varslingsordre
	S Situasjon		
	O Oppdrag		
	T Tid og sted for O-møte		
	T Tidligste tid for avmarsj		
	A Adm bestemmelser		
	R Rekognosering		
8	Rekognosering av område, og fortsatt vurdering. Utarbeider ordre	LF deltar på rekognosering Rekognoserer sine stillinger Utarbeider LF's ordre Gir backbrief til trsj	Fremføring til O-møte under ledelse av NLF
9	Gi ordre	Mottar oppdrag	Deltar på troppssjefs ordremøte
		Gjør nødvendige rettelser til LF's ordre	
		Gir LF's ordre til laget	Mottar og iverksetter siste forberedelser
10	Tren på oppdraget	Trener på oppdraget	Trener på oppdraget Klargjør for forflytning og oppdragsløsning
11	Iverksetter oppdraget	Iverksetter oppdraget	Iverksetter oppdraget

6 Lederskap

6.1 Lederskapsteori

For å lykkes som leder er det avgjørende at tilliten mellom deg og de rundt deg er best mulig. Dette er nødvendig for at avdelingen skal fungere sammen, og at alle ledd skal kunne løse pålagte oppgaver på en effektiv, sikker og god måte. Graden av tillit er proporsjonal med din troverdighet som menneske og som leder. Din troverdighet som militær leder er i hovedsak bygget på dine verdier, kunnskap og ferdigheter. Ditt militære lederskap utøves gjennom handling. Kravet til deg som militær leder kan sammenfattes med *være – vite – handle*.

Lederskap handler om å få ting gjort gjennom andre. Dette skjer ved å være ute blant dine soldater, og ikke ved å oppholde seg inne på et kontor/troppsKO. Tilstedeværelse er noe av det viktigste en sjef/befal gjør. Sjefen skal være ute for å støtte og følge opp sine soldater.

6.2 Oppdragsbasert ledelse

Forsvarets grunnleggende ledelsesfilosofi er oppdragsbasert ledelse. Dette innebærer at ledere på alle nivå styrer etter HVA man skal oppnå, HVORFOR det skal oppnås og tildele RESSURSER for å oppnå det. Basert på disse rammefaktorene kan de underordnede selv velge HVORDAN de ønsker å løse pålagte oppgaver. Lederen må selvsagt kvalitetssikre at man når ønsket målsetting, uten unødig tap av tid og ressurser, samt at sikkerheten ivaretas. Oppdragsbasert ledelse dyrker kreativitet, frihet og ansvar hos de underordnede, og fordrer en sterk tillit og ansvarsbevissthet i avdelingen.

Begrepet oppdragsbasert ledelse kalles også intensjonsbasert ledelse, noe som kommer til uttrykk i Forsvarets fempunkts ordre, punkt 3. Dette beskrives i kapittel 5, Utvikling til strid.

6.3 Situasjonsbestemt ledelse

Forsvarets ledelsesfilosofi med oppdragsbasert ledelse, fjerner ikke enhver leders rett og plikt til å styre med kommando og direkte ordrer, hvis situasjonen tilsier det. All ledelse er situasjonsbestemt. Valg av ledelsesform er avhengig av faktorer som tid, kunnskap, situasjon, personell, materiell osv. Det overordnede med situasjonsbestemt ledelse er den tiden man har til å planlegge/løse oppdraget, og gruppens forutsetninger.

De fem ledelsesformene vi snakker om er:

1. Tar avgjørelse og meddeler.
2. Tar avgjørelse og begrunner.
3. Presenterer foreløpig plan og spør.
4. Presenterer problemet og mottar forslag.
5. Definerer begrensninger og lar gruppen avgjøre (Ref: Oppdragsbasert ledelse).

Tid og gruppens forutsetninger ligger til grunn. Da må en spørre seg:

- hva er målet?
- hva ønsker jeg å oppnå?

Dette kan være både på lang og kort sikt. Troppssjefen bør hele tiden bygge opp kunnskaper, holdninger og samhold i troppen. Alle oppdrag/oppgaver som skal løses er med på å bygge opp dette. Hvor det er tid, brukes dette til bare å gi forutsetninger.

6.4 De seks viktigste lederfunksjonene(PIKSIB)

De **seks** viktigste lederfunksjoner benyttes på utøvelse av lederskap. Disse er et hjelpemiddel for at du skal kunne tenke mer systematisk. Hver enkelt leder må imidlertid være bevisst på tidsbruken på de enkelte punkt. Det viktigste er å bruke tiden på støttende kontroll, samt gi så mye informasjon som mulig.

Planlegge

Lederen skal analysere oppgaven for å forstå sjefens plan, samt mål og hensikt med oppdraget. Ofte brukes det for kort tid på dette punktet. Ved å tenke grundig gjennom hva oppdraget innebærer, kan man kanskje finne andre muligheter å løse oppdraget på. Dette vil være viktig for å gjøre ting annerledes og derved lære noe nytt. Ut fra dette skal du skaffe alle nødvendige/tilgjengelige opplysninger og materiell. Allerede her er det viktig å benytte den kunnskap som finnes i troppen. Her snakker man altså om oppdragsbasert ledelse i praksis.

Iverksette

Lederen gir soldatene nødvendige rammefaktorer for å løse oppdraget. Hvilke fastpunkter som finnes, og forvisser seg om at alle har forstått planen og kjenner sine oppgaver.

Kontrollere

Kontroll av utførelsen må starte umiddelbart etter at oppgaven er gitt. Dette innbefatter retning, tempo og kvalitet i utførelsen. Gir du oppdraget og iverksetter kontrollen for sent, må du i verste fall starte på nytt. Hvem har da feilet, du som leder eller den undergitte? Det er viktig at kontrollen rettes mot atferd og utførelse, og ikke person. For å unngå mistenkelig-gjøring kan du innta en støttende eller veiledende rolle under utførelsen. Kravene til målet skal likevel ikke fravikes av bekvemmelighetshensyn. Her må du som leder fremstå med troverdighet og integritet, som det eksempel du ønsker avdelingen din skal følge.

Støtte

Ros og veiledning bør nyttes kontinuerlig. Individuelle behov må ivaretas både fysisk og psykisk. Det er her en utmerket anledning til å bygge opp kompetanse og samhold både hos enheten, og den enkelte mann. Da må kanskje de enkelte oppdrag sees i sammenheng og i et lengre og større perspektiv. Kanskje må enkelte delmål nedprioriteres for å oppnå en større gevinst på et annet område.

Informere

Det skal kontinuerlig informeres oppover, nedover og sideveis i kommandosystemet. Type informasjon vil være noe forskjellig, men en kan i utgangspunktet aldri gi for mye. Informasjonen skal være kortfattet, saklig og basert på fakta. Rykter er ikke informasjon. Jo færre ledd det er i informasjonsskjeden jo mer korrekt blir opplysningene. Som troppssjef skal du derfor ofte rundt og snakker med dine undergitte, dette for å informere direkte ved å fortelle hva som skjer og hvorfor, og få tilbakemeldinger fra soldatene.

Bedømme

Hva har jeg/vi lært? Hvordan kan avdelingen nytte gjøre seg den kunnskap den har tilegnet seg? Hva gikk godt og hvorfor? Hva kunne vært gjort annerledes? Hvorfor oppnådde vi ikke de ønskede mål? Alle kan og skal komme med bidrag. Lederen plikter imidlertid å se evalueringen i en større sammenheng og gi tilbakemelding på dette.

Befalet må her huske at de er befal, og har også et ansvar oppover. Man skal ikke bare skylde på andre eller skyve problemene oppover. Ta ansvar for dine handlinger og ansvarsområde, og kom med forslag til løsning når problemer forelegges høyere sjef. Soldatene kan også pålegges å komme med konkrete forslag til forbedringer, og ikke bare komme med problemet.

6.5 Krav til DEG som lederen:

- Eksemplets makt: Gå foran som et godt eksempel og still de samme krav til deg selv som du gjør til de rundt deg. Dette kan aldri undervurderes.
- Fremstå med troverdighet og vær deg selv, det nytter ikke å forsøke å spille en annen enn den du faktisk er i døgnets 24 timer.
- Lytt til dine undergitte og vær lojal mot dem og still opp for dem når det trengs.
- Styrk underordnet befals stilling ovenfor mannskapene.
- Delta aktivt i beslutningsprosesser, men vær lojal mot gitte bestemmelser.
- Vær villig til å ta imot tilbakemeldinger og gjøre noe med dem.
- Behandle alle likt, uansett ferdighetsnivå, kjønn, etnisitet eller religion.
- Debrief alltid etter gjennomførte oppdrag, og spesielt etter alvorlige hendelser. Sørg for å implementere erfaringer og sett endringer ut i praksis, ikke bare snakk om dem

6.6 Befalets momentliste

Oppdragsløsning:

- Oppdraget skal løses i henhold til intensjonen.
- Sjefens plassering styres av to faktorer:
  - 1) Der hvor sjefen har best mulig oversikt over situasjonen.
  - 2) Der hvor sjefen på best mulig måte kan påvirke situasjonen.

Omsorg for dine menn:

- Holder du personellet godt orientert hele tiden?
- Får dine menn mat, drikke og hvile?
- Kontrollerer du personlig hygiene, treffer du tiltak mot frostskafer mv? "SIBIR"
- Påpeker, kontrollerer og følger du opp orden og hygiene i leir og i felt?

Kontroll under feltforhold

- Er alle iført riktig antrekk og utrustning som beordret fra troppssjef?
- Bæres og brukes antrekk og utrustning korrekt?
- Kjenner soldatene i lag/patrolje beredskapsgradene og vet hva det betyr?
- Er feltropet kjent?
- Er postinstrukser klare, er vaktposten på plass og vet han hvordan han skal opptre i alle situasjoner?
- Kjenner alle i laget/patroljen grunnpunktene, bestemmelser om ildåpning, ROE, opptreden overfor fly (både egen og fiendtlige) og opptreden ved bruk av ABC stridsmidler?
- Har alle soldater tildelt ildstilling og ildsektor?
- Lar du det gå rutine i å følge opp og kontrollere alle ordrer som du gir?

Kontroll daglig i garnison

- Renhold og orden på forlegningsrom.
- At lag/patrolje og du selv stiller i beordret antrekk og utrustning.
- At våpen, bekledning og utrustning er vedlikeholdt og korrekt båret.
- At alt materiell er tilstede og med under utdanning.

Sikkerhet

- Har du fokus på sikkerhet ifm trening, øving og oppdragsløsning?
- Gjennomføres aktivitetene iht UD 2-1?
- Rapporteres avvik og uønskede hendelser?

7 Sikkerhet

7.1 Sikkerhet i Forsvaret

Sikkerhet i Forsvaret kan deles inn i to hovedkategorier:

- Safety - personellsikkerhet i lys av helse-miljø-sikkerhet perspektivet (HMS).
- Security - tiltak rettet mot sikkerhetstruende virksomhet fra/på vegne av fienden.

7.2 Safety (HMS)

Med sikkerhet (safety) menes i denne sammenhengen tiltak som forebygger utilsiktede hendelser som f eks ulykker, nesten-ulykker, funksjoneringsfeil, sykdom osv.

7.2.1 UD 2-1 Forsvarets sikkerhetsbestemmelser for landmilitær virksomhet

Formål

For å minimere risikoen for skader og tap av liv har Forsvaret rammer som regulerer aktivitetene. Ved å ivareta sikkerhetsbestemmelsene i UD 2-1 kombinert med annet regelverk, og god risikohåndtering, er målet å redusere risiko til et akseptabelt nivå som står i forhold til gevinsten en oppnår ved å løse oppdraget.

Virkeområde

UD 2-1 gjelder for landmilitær virksomhet i Norge, når ikke annet følger av overordnet sivilt eller militært regelverk. UD 2-1 gjelder foran bestemmelser i våpenreglement, betjeningsinstrukser og lignende. Bestemmelsene kan bare fravikes når nødrett, nødverge eller andre særlige omstendigheter gjør det nødvendig. For mer utfyllende se www.forsvaret.no

7.2.2 Risikovurdering

Risikovurdering skal gjennomføres før, under og etter alle aktiviteter/operasjoner. Vurderingen skal gjennomføres på overordnet og underordnet nivå i en hensiktsmessig struktur, hvor det sikres at også utførende ledd gjennomfører risikovurderingen.

Landmilitær aktivitet innebærer stor risiko. For å kunne utdanne og trene soldater og avdelinger realistisk, må vi være i stand til å forholde oss til risiko. En forutsetning for å få dette til er å etablere kultur for risikobasert tilnærming til aktiviteter. Dette innebærer evne til både å kunne vurdere risiko forut for og under gjennomføring av aktiviteter, og i neste omgang kunne håndtere risiko i gjennomføringen av aktiviteter. Ansvarlig for gjennomføring av aktiviteter skal være i stand til å etablere et situasjonsbilde av aktuell risiko, et risikobilde.

Hensikten med risikovurderinger er å redusere risiko til et akseptabelt nivå som står i forhold til gevinsten en oppnår ved å løse et oppdrag.

Risikohåndtering

Den som er ansvarlig for gjennomføring av aktiviteter skal bruke det gitte rammeverket for risikohåndtering, og må tilpasse dette til det risikobilde som er fremkommet gjennom risikovurderingen. Dette kan innebære ytterligere tiltak enn det som er beskrevet i UD 2-1. Risikohåndtering innebærer IKKE å redusere beskrevne sikkerhetstiltak. UD 2-1 gir føringer, rammer, begrensninger og muligheter for hvordan risiko skal håndteres.

Risikohåndtering bygger på:

- fagekspertise og kompetanse, hvor fagmiljøet har vurdert risiko ved aktiviteten, for så å utarbeide en norm for håndtering av aktuell aktivitet
- erfaringslæring, hvor føringer, rammer og begrensninger blir til etter at man f.eks. har avdekket risikoområder som følge av hendelser, uhell eller ulykker
- risikohåndtering etter trinn 1-5

Forsvaret skal i størst mulig grad søke å avdekke risiko i forkant av aktiviteter, for på denne måten å skape størst mulig trygghet i gjennomføring.

Den menneskelige faktor

Antall feil øker med slitenhet, søvnmangel, usikkerhet i forhold til rutiner og prosedyrer, mangel på enkeltmanns- og samtrening. Feil øker også med for høyt arbeidstempo og mangel på ressurser. I tillegg vil nytt personell erfaringsmessig gjøre flere feil enn de som er mer erfarene. Det er viktig å utvikle og vedlikeholde et "makker-system". Med dette menes at vi må sørge for at personellet tar vare på hverandre slik at de gjør hverandre oppmerksom på om det skjer sikkerhetsbrudd, manglende etterlevelse av rutiner, hygiene, tretthet/sløvhet mv. Husk at rutiner virker skadeforebyggende, følg derfor alle rutiner så langt det overhodet lar seg gjøre. I kritiske situasjoner fungerer alt som er trent på best. Det er således viktig å øve på situasjoner man kan komme opp i, herunder kriseledelse og ivaretagelse av personellet når krisen er et faktum.

Operasjonalisering av risikovurderinger

Alle risikovurderinger skal omsettes i praksis på en eller annen måte. Det innebærer at tiltak for å redusere eller håndtere risiko blir omsatt i praktisk handling (trinn 4-5).

Dette kan og bør gjøres på forskjellige måter. En eller helst flere lager en risikovurdering, hvor hele eller deler inngår i en øvingsordre. Øvingsleder eller ansvarlig befal skal gå gjennom aktuelle risikoområder og hvilke tiltak som skal iverksettes med alt befal. Deretter er det trsj og LF som skal følge opp at tiltakene blir meddelt mannskapene og fulgt opp. Det er særdeles viktig at tiltakene er konkrete, og ikke bare blir lest opp før aktiviteten starter. Tiltakene må være i rett mengde og meddelt rett før aktiviteten starter eller når noen forhold har endret seg. Dette kan være tiltak som: Redusert hastighet, refleks på, kjettinger på, konkrete bekledningstiltak, sjekk mot frostskafer osv. I tillegg skal det gjennomføres løpende risikovurderinger og eventuelt tiltak iverksettes. Dette er noe som alt befal skal beherske og gjennomføre kontinuerlig.

Definisjoner

Sikkerheter fravær av forhold som fører til uønskede hendelser, avvik eller nestenulykker/ulykker.

Risiko er muligheten for at uønskede hendelser inntreffer. Eller; *sannsynlighet x konsekvens*.

Risikovurdering er prosessen som identifiserer, vurderer og styrer ulike risiko trinn 1-3.

Risikohåndteringsprosessen

5-trinnsprosess skjematisk

5-trinns prosessens innhold

1. Identifiser farer;

- analyser oppdraget
- foreløpig risikovurdering, liste alle mulige farer forbundet med de ulike faser i operasjonen
- list opp mulige årsaker til at farene oppstår

2. Vurder farene;

- bestem konsekvensen av de ulike farer;

1. ubetydelig - stort sett fravær av konsekvens
  2. lav/mindre - ubetydelig konsekvens.
  3. moderat - kan forårsake mindre skade, lett sykdom, mindre skade på materiell
  4. alvorlig - kan føre til alvorlig skade, sykdom, skade på materiell etc. «Alvorlig skade» defineres som; enhver skade, fysisk eller psykisk, som medfører varig eller lengre tids arbeidsudyktighet. Se rutiner for melding og tilfeller av «alvorlig skade» beskrevet på internett under www.arbeidstilsynet.no
  5. kritisk/svært alvorlig - kan føre til død og **alvorlige skader**, tap av viktig materiell
- b. bestem **sannsynligheten** av at de ulike farene kan inntreffe;
1. meget liten – hendelsen vil sjelden eller aldri inntreffe
  2. liten - hendelsen vil sjelden inntreffe
  3. moderat - hendelsen vil antakelig kunne komme til å inntreffe
  4. stor - hendelsen vil inntreffe etter hvert
  5. svært stor - hendelsen vil inntreffe umiddelbart eller i løpet av kort tid
- c. foreløpig beslutning om ulike farer basert på konsekvens og sannsynlighet
3. Utvikle tiltak som bestemmer gjenværende risiko og foreta beslutning;
- a. utvikle tiltak som motvirker risiko for de enkelte farer;
    1. prioriter først tiltak som motvirker farer med høy risiko
    2. bestem gjenværende risiko
    3. foreløpig beslutning
4. Iverksett tiltakene;
- a. innfør tiltakene
  - b. kommuniser tiltakene til alle nivå i organisasjonen
5. Overvåk og evaluer tiltakene;
- a. håndhev at tiltakene gjennomføres og etterleves på alle nivå
  - b. vær oppmerksom på at endringer kan skje og at justeringer gjøres
  - c. gjennomfør korrigerende handlinger om nødvendig

7.3 Security

Planlegging, tilrettelegging, gjennomføring og kontroll av forebyggende sikkerhetstiltak som søker å fjerne eller redusere risiko som følge av sikkerhetstruende virksomhet (Sikkerhetsloven § 3).

7.3.1 Operasjonssikkerhet (OPSEC)

«Prosessen som gir en militær operasjon eller øvelse tilstrekkelig sikkerhet ved bruk av aktive eller passive tiltak, for å sikre at fienden nektes kunnskap om våre styrker, disposisjoner, kapasiteter, intensjoner og sårbarhet». For troppssjefen så innebærer dette å ivareta nødvendig kontroll på all informasjon rundt en operasjon. Nedenfor finner du eksempler på OPSEC tiltak:

PASSIVE TILTAK PÅ STRIDSTEKNISK NIVÅ:	AKTIVE TILTAK PÅ STRIDSTEKNISK NIVÅ:
<ul style="list-style-type: none"> • Vakthold. • Skjul & dekning. • Kamouflasje. • Disiplin (spor, lyd, lys, varme, søppel). • Restriksjoner (merking, utstråling). 	<ul style="list-style-type: none"> • Bevisstgjøring. • Patruljering (oppklaring/overvåking). • Bekjemping (bakhold/ild-/overfall). • Kontraetterretning (KE) blir koordinert og drevet fra høyere nivå.

OPSEC er et operativt ansvar, men alle tiltak iverksettes med bakgrunn i vurderinger og anbefalinger fra G2, S2 og E/S-off. Dersom troppssjefen ikke får noen føringer må hun eller han selv sørge for å iverksette nødvendige sikkerhetsmessige tiltak.

7.3.2 Personellsikkerhet

For å ivareta personellsikkerheten er det viktig at alle som skal ha tilgang til gradert informasjon er både klarert og autorisert for den sikkerhetsgraderingen som informasjonen krever. På troppsnivå innebærer det normalt at troppssjef blir klarert og autorisert for «HEMMELIG». De øvrige i troppen vil som regel klare seg med «BEGRENSET», men dette må avklares i forhold til de oppdrag man ser for seg at avdelingen skal løse.

«BEGRENSET» nivå krever ingen klarering, men ivaretas av en autorisasjon som foretas av HV-områdesjefen eller den han/ hun bemyndiger. Hvordan dette skal foregå står beskrevet i «Forskrift om personellsikkerhet § 5-5».

Klarering ut over «BEGRENSET» blir foretatt av Forsvarets sikkerhetsavdeling (FSA). Den enkelte må fylle ut en personopplysningsblankett (POD), som sendes fram via HV-Distriktet. Klarering gis normalt for 5 år av gangen. Etter at klarering er gitt, så skal avdelingssjefen gjennomføre en autorisasjonssamtale med hver enkelt. Jfr. « Forskrift om personellsikkerhet kapittel 5».

7.3.3 Dokumentsikkerhet

Det er viktig at den som mottar og oppbevarer gradert informasjon forholder seg til de regler som er foreskrevet. Dersom man får ansvaret for å oppbevare dokumenter som er gradert «BEGRENSET», så innebærer det at de enten skal oppbevares på kropp, eller i et låst skap eller tilsvarende. Det er ikke noe spesielle krav til oppbevaringsstedets beskaffenhet ut over at det ikke skal ligge tilgjengelig for alle, men låses ned.

For dokumenter eller annen informasjon som er gradert høyere, så er det strengere krav til sikring. Dersom man mottar og får pålegg om å ta vare på dette, så må man ivareta kravene som står beskrevet i «sikkerhetsforskriftens kapittel 6 §§ 6-10 til 6-12».

7.3.4 Informasjonssikkerhet

Dersom man skal benytte PC eller en annen type informasjonsmottaker, så skal denne minst være gradert like høyt som den informasjonen man behandler. Dette gjelder alle elektroniske medier. Samtidig er det viktig å påpeke at mye av aktiviteten på troppsnivå ikke trenger noen form for gradering. Er man usikker, så ta dette opp med Områdesjef eller E/S offiser.

7.3.5 Sosiale medier

Det er viktig å bevisstgjøre alle på hvor enkelt det er for andre å følge med på hva som blir mangfoldiggjort på sosiale medier. Denne arenaen er mye brukt av våre motstandere for å kartlegge våre handlinger. Sørg derfor for å etablere en god kultur for bruk av disse formidlingskanalene. Er man usikker, så kontakt Områdesjef eller E/S offiser.

7.3.6 Rapportering

Alle er ansvarlige for å rapportere sikkerhetsbrudd og sikkerhetstruende hendelser. Dette gjøres tjenestevei, og ved bruk av vanlig meldingsoppsett. Det skal generelt være en lav terskel for rapportering.

8 Utdanning, trening og øving

Retningslinjer

- Heimevernets policy for utdanning, trening og øving (HVUT) skal legges til grunn ved planlegging, gjennomføring og evaluering av all aktivitet fremover.
- Det bærende prinsippet i HVUT innebærer at utdanning, trening og øving skal være målrettet mot avdelingenes evne til å gjennomføre selvoppsetning og løsning av tildelte operative oppdrag.
- Utdanning gjennomføres som sentrale og desentraliserte kurs.
- Trening er hovedaktiviteten i HV. Trening på avdelingenes evne til oppdragsløsning skal stå i fokus. Befalstreninger skal nyttes til å underbygge evnene til dette.
- All trening i avdelingen skal være rettet mot avdelingens evne til å gjennomføre selvoppsetning og løsning av tildelte operative oppdrag.
- Det er relativt sett viktigere at avdelingen som helhet er i stand til å iverksette oppdragsløsning, enn at den enkelte soldat behersker alle soldatferdigheter.
- Årets trening skal derfor ta utgangspunkt i det operative oppdrag avdelingen har tildelt, operative status eller basert på evalueringer fra siste års trening.
- Treningen skal være målstyrt iht. de kapasiteter og ambisjonsnivå som er beskrevet for den enkelte troppetype.
- Treningen skal vektlegge og trene enkeltmann og lag i sammensatte øvelser, med scenarier innenfor et realistisk trusselnivå.
- Grunnleggende enkeltmannsferdigheter skal være målrettet mot behov knyttet til avdelingens oppdrag.

Figur: Tilnærming til beredskapsklar

Troppssjefens rolle ifm trening

Det settes stor krav til troppssjefen. Han skal følge opp at troppens kapasiteter bygges opp iht. gitte oppdrag og foresattes prioriteringer. Troppen må ha evne til selvstendig oppdragsløsning, selv om soldatene ikke nødvendigvis behersker alle ferdigheter. Han skal lede treningen, men støtter seg på NK-tropp og lagførere i selve gjennomføringen. Dette krever at troppssjefen er ute blant sine menn, følger opp treningen og støtter sine lagførere. Ved tyngre leksjoner og gjennomføringer bør troppssjefen selv lede dette. I tilfeller hvor det kreves spesiell kunnskap eller sertifisering for å gjennomføre treningen, støtter troppssjefen seg på andre fagpersoner.

Troppssjefen er ansvarlig for å evaluere standpunkt på egen tropp etter hver trening. Dette skal legges fram for foresatt med anbefaling for innhold i neste trening.

Momenter for trening av driller og stridsdriller

Den grunnleggende treningen skal også være rettet mot behovene knyttet til troppens oppdrag. For at troppen skal kunne løse sitt oppdrag er vi avhengige av at soldatene behersker de viktigste soldatferdighetene som bruk av personlig våpen, fremrykningsmetoder, valg av ildstilling osv. Tiden må derfor prioriteres slik at man driller på det som er viktig, og ikke prøver å nå over flest mulig treningsmomenter. Dette må troppssjefen styre i form av dagsedler hvor han prioriterer viktigheten og tiden.

Riktig progresjon i treningen er viktig.

Eksempel: Man starter med å drille ildhåndgrep, deretter fremrykningsmåter. De fremrykningsmåter man velger må være relevant for treningen/ oppdraget. Så kan man bygge på med ild og bevegelse. Om man vil inkludere opp- og nedsprang kan være tidsavhengig. Det er viktig at man driller på de enkelte deler og ikke kjører for sammensatt trening for tidlig.

Samtidig må man være villig til å prioritere bort treningsmål for å kunne løse oppdrag i lags- og troppsforband. Alle mannskaper kan ikke tilfredsstille alle krav til grunnleggende ferdigheter som for eksempel opp- og nedsprang før man går på oppdragsløsning. Da vil man ikke kunne løse enkle stridsoppdrag raskere enn den formelle klartiden som HVUT beskriver. Vi kan ikke bare drive med enkeltmann og lagstrening, siden det er oppdraget som er det sentrale fokuset.

For å få best mulig effekt av drillingen, må troppssjefen forvise seg om at lagfører er i stand til å gjennomføre treningen. Dette bør ivaretas ved at troppssjefen selv eller med støtte fra distriktet gjennomfører tilsvarende leksjoner for lagførerne på befalsdagene. Det må være flere gjennomføringer, og gjerne drill av befalet på befalsdagene. Dette er viktigere enn rekognoseringer, administrasjon og egne forberedelser. Slik utdanning av befalet vil gi faglig dyktighet og trygghet i egne gjennomføringer.

I troppen bør troppssjef/NK være hovedinstruktør (HI) for all trening i stridsteknikk. Lagfører skal imidlertid være sjef for sitt lag. HI kan innlede treningen og gi korte ordrer/føringer. Imidlertid bør lagfører snarest mulig begynne med praktiske gjennomføringer og drill innad i laget. Alt personell som tilføres HV innehar noen grunnleggende soldatferdigheter, men trenger repetisjon og drill. Man trenger derfor IKKE å starte alle leksjoner med lang teoretisk innføring, men kan gå rett på praktisk trening. Kunnskapen finnes trolig i laget, og ved praktisk trening og drill vil ferdighetene forbedres raskt. Ved at dette gjennomføres i laget, kan lagfører lede dette tilpasset lagets progresjon. Troppssjef/NK skal være ute å følge opp treningen med råd og tips.

Enkel stridsteknikk kan demonstreres med full hastighet av godt øvet personell. Om nødvendig kan demonstrasjonen gjentas langsommere, der den stanses for kommentarer eller utdyping. Dette fordrer imidlertid at troppssjef og lagførere har drillet dette på befalsdagene. God pedagogikk er imidlertid: **Det jeg hører – glemmer jeg, det jeg ser – husker jeg, det jeg gjør – kan jeg.** Med dette som bakteppe bør leksjoner fortsette komme til praktisk trening. Det er ikke lagførerne som skal løse dette, men de enkelte lag i troppen. Det er derfor dem som skal trene og drille.

Stridsteknisktrening er svært krevende både fysisk og mentalt. Det er derfor ikke gunstig å holde på for lenge, men variere med andre treningsmomenter ild dagen. Dette vil være med på å opprettholde intensitet og motivasjon.

Trening bør foregå med mest mulig reelt. Dette gjelder både med utstyr og vekter på soldatenes utrustning slik at man ikke "lurer" seg selv til å tro at man klarer mer enn det man egentlig gjør.

Drill av laget uten hensyn til detaljer i utførelsen hos den enkelte mann, er hensiktsløs.

Innlæring VS drill

Det er viktig å forstå forskjellen mellom innlæring og drill. Innlæring er noe man gjennomfører for å innøve/lære noe nytt. Dette kan eksempelvis være nye ildhåndgrep eller stridsdriller. Når laget har lært det er tiden for å starte drilling. Drilling innebærer å gjennomføre så mange repetisjoner at handlingen gjennomføres automatisk hos den enkelte i laget. Det vi kaller overlæring. Hvis ferdighetsnivået er så dårlig at alle handlinger må tenkes gjennom mens man utfører det, vil dette senke hastigheten vesentlig. Ved automatisering av enkle handlinger vil soldatene få mentalt overskudd til å observere situasjonen og ta de rette avgjørelser. Dette må til for at laget skal være i

stand til å gjennomføre stridsdriller under stress og i ekstreme situasjoner. Å gjennomføre handlingen 1-2 ganger er ikke nok, dette må drilles/repeteres til det kjedsommelige. Det er gode basisferdigheter og drill av disse som skiller gode avdelinger fra de mindre gode.

9 Treningsprogram for Innsatstroppen

Dette programmet er retningsgivende for den trening troppen skal gjennomføre. Aktiviteten skal være målstyrt og legges opp etter soldatenes standpunkt.

Programmet beskriver undervisningsmål for troppen innenfor enkeltmann (nivå 1) operativ fagutdanning (nivå 2) og på avdelingsnivå (nivå 3).

Beskrivelse av ambisjonsnivå i målene – handlingsverb

Ferdighetsmål

Under ledelse vil si å gjennomføre handlinger under veiledning. Treningen har startet, men man trenger støtte.

Selvstendig utførelse vil si å gjennomføre en handling på egen hånd uten tidspress og kompliserende forhold.

Beherske vil si å gjennomføre en handling fullkomment hvor hensyn er tatt til hurtighet og presisjon. Selv ved kompliserende og distraherende forhold velges raskeste og mest nøyaktige måte å gjennomføre handlingen på.

Kunnskapsmål

Vite vil si å kunne huske og gjenkjenne eksempler, faktiske forhold og metoder. Første trinn mot forståelse.

Forstå vil si å oppfatte en informasjon så godt at den kan forklares og utdypes og gi oversikt over følgene og resultatene av handlingen for deretter å trekke slutninger. Informasjonen skal gjenfortelles.

Anvende vil si først å finne hvilke regler og bestemmelser som har gyldighet i tilfellet, deretter kjenne, oppfatte, forstå og bruke begreper og regler i de aktuelle situasjoner.

9.1 Enkeltmannsnivå (NIVÅ 1)

Her beskrives undervisningsmål for enkeltmann innenfor det enkelte fagområde. I tabellene er det beskrevet hvem i troppen som skal gjennom det enkelte treningsmål.

9.1.1 Våpentjeneste

Våpentjeneste			Henvising	Merknad
		Våpentjeneste MP 7		
TM	1	HV-soldaten skal selvstendig bruke og vedlikeholde våpenet samt anvende aktuelle sikkerhetsbestemmelser for våpen og ammunisjon.		
UVM	1.1	HV-soldaten skal forståtekniske data for våpen og ammunisjon samt beherske atskillelse / sammensetning og 1. linjes vedlikehold.	UD 5-31-1	
UVM	1.2	HV-soldaten skal anvende aktuelle sikkerhetsbestemmelser i sin omgang med våpen og ammunisjon.	UD 2-1	
UVM	1.3	HV-soldaten skal beherskegrunnleggende skyteøvelser, herunder korrekt utføre ildhåndgrep, selvstendig innta korrekte skyte- stillinger.	UD 5-31-2	
UVM	1.4	HV-soldaten skal selvstendig utføre grunnleggende skarpskyting, herunder tilfredsstillende krav i tabell 1 –8.	UD 5-31-3	
		Våpentjeneste HK 416		
TM	3	HV-soldaten skal selvstendig bruke og vedlikeholde våpenet samt anvende aktuelle sikkerhetsbestemmelser for våpen og ammunisjon.		

UVM	3.1	HV-soldaten skal forstå tekniske data for våpen og ammunisjon samt beherske atskillelse / sammensetning og 1. linjes vedlikehold.	UD 5-21-1	
UVM	3.2	HV-soldaten skal anvende aktuelle sikkerhetsbestemmelser i sin omgang med våpen og ammunisjon.	UD 2-1 kapittel 3.1.1-3.2.5.1	
UVM	3.3	HV-soldaten skal beherske grunnleggende skyteøvelser, herunder korrekt utføre ildhåndgrep, selvstendig innta korrekte skyte-stillinger.	UD 5-21-2	
UVM	3.5	HV-soldaten skal selvstendig utføre grunnleggende skarpskyting, herunder tilfredsstillende krav i tabell 1 – 22.	UD 5-21-3	
UVM	3.6	HV-soldaten skal selvstendig utføre grunnleggende skarpskyting som makkerpar, herunder tilfredsstillende krav i tabell 30-33.	UD 5-21-3	
UVM	3.7	HV-soldaten skal selvstendig utføre videregående skarpskyting, herunder tilfredsstillende krav i tabell 50-57, 59, 61, 63, 81, 82, 85.	UD 5-21-3	
		Våpentjeneste MG 3		
TM	9	HV-soldaten skal selvstendig bruke og vedlikeholde våpenet samt anvende aktuelle sikkerhetsbestemmelser for våpen og ammunisjon.		
UVM	9.1	HV-soldaten skal forstå tekniske data for våpen og ammunisjon samt beherske atskillelse / sammensetning og 1. linjes vedlikehold.	UD 6-4-1/2	
UVM	9.2	HV-soldaten skal anvende aktuelle sikkerhetsbestemmelser i sin omgang med våpen og ammunisjon.	UD 2-1	
UVM	9.3	HV-soldaten skal beherske grunnleggende skyteøvelser, herunder korrekt utføre ildhåndgrep, selvstendig innta korrekte skyte-stillinger.	UD 6-4-1/2	
UVM	9.5	HV-soldaten skal selvstendig utføre skarpskyting, herunder tilfredsstillende krav i tabell 1-6.	UD 6-4-3	
		Våpentjeneste GUR 40mm		
TM	10	HV-soldaten skal selvstendig bruke og vedlikeholde våpenet samt anvende aktuelle sikkerhetsbestemmelser for våpen og ammunisjon.		
UVM	10.1	HV-soldaten skal forstå tekniske data for våpen og ammunisjon samt beherske atskillelse / sammensetning og 1. linjes vedlikehold.	UD 5-22-1	
UVM	10.2	HV-soldaten skal anvende aktuelle sikkerhetsbestemmelser i sin omgang med våpen og ammunisjon.	UD 2-1	
UVM	10.3	HV-soldaten skal beherske grunnleggende skyteøvelser, herunder korrekt utføre ildhåndgrep, selvstendig innta korrekte skyte-stillinger.	UD 5-22-1	
UVM	10.4	HV-soldaten skal selvstendig utføre skarpskyting, herunder tilfredsstillende krav i tabell 1-4 og 6.	UD 5-22-1	
		Våpentjeneste M 72		
TM	11	HV-soldaten skal selvstendig bruke og vedlikeholde våpenet samt anvende aktuelle sikkerhetsbestemmelser for våpen og ammunisjon.		
UVM	11.1	HV-soldaten skal forstå tekniske data for våpen og ammunisjon samt beherske atskillelse / sammensetning og 1. linjes vedlikehold.	UD 6-21	
UVM	11.2	HV-soldaten skal anvende aktuelle sikkerhetsbestemmelser i sin omgang med våpen og ammunisjon.	UD 2-1	
UVM	11.3	HV-soldaten skal selvstendig utføre grunnleggende skyteøvelser, herunder korrekt utføre ildhåndgrep, selvstendig innta korrekte skyte-stillinger.	UD 6-21	
UVM	11.4	HV-soldaten skal selvstendig utføre skarpskyting, herunder tilfredsstillende krav i tabell 1-4.	UD 6-21	
		Våpentjeneste 84mm RFK		
TM	12	HV-soldaten skal selvstendig bruke og vedlikeholde våpenet samt		

		anvende aktuelle sikkerhetsbestemmelser for våpen og ammunisjon.		
UVM	12.1	HV-soldaten skal forstå tekniske data for våpen og ammunisjon samt beherske atskillelse / sammensetning og 1. linjes vedlikehold.	UD 6-22	
UVM	12.2	HV-soldaten skal anvende aktuelle sikkerhetsbestemmelser i sin omgang med våpen og ammunisjon.	UD 2-1	
UVM	12.3	HV-soldaten skal beherske grunnleggende skyteøvelser, herunder korrekt utføre ildhåndgrep, selvstendig innta korrekte skyte-stillinger.	UD 6-22	
UVM	12.4	HV-soldaten skal selvstendig utføre skarpskyting, herunder tilfredsstillende krav i tabell 1-3, 5, 9, 10.	UD 6-22	
		Våpentjeneste Håndgranater		
TM	13	HV-soldaten skal selvstendig kunne benytte aktuelle håndgranater		
UVM	13.1	HV-soldaten skal selvstendig kunne benytte aktuelle håndgranater.	UD 5-123, UD 6-40	
		Våpentjeneste Sektorvirkende ladning		
TM	14	HV-soldaten skal selvstendig kunne benytte sektorvirkende ladninger		
UVM	14.1	HV-soldaten skal selvstendig kunne benytte sektorvirkende ladninger.	UD 9-13-9	

9.1.2 Felttjeneste

Felttjeneste			Henvisninger	Merknad
TM	1	HV-soldaten skal selvstendig utføre Klar til strid – enkeltmann.		
UVM	1.1	HV-soldaten skal selvstendig utføre personlig kamuflering og signaturdemping (lyd/lukt).	P 26	
UVM	1.2	HV-soldaten skal selvstendig utføre drillen "klar til strid" og melde dette videre.	P 20	
TM	2	HV-soldaten skal beherske fremrykningsmetoder.		
UVM	2.1	HV-soldaten skal beherske korrekt fremrykningsmetode under alle forhold og herunder å ivareta våpen og utrustning.	P 107	
TM	3	HV-soldaten skal anvende prinsippene for lyd, lys og spordisiplin.		
UVM	3.1	HV-soldaten skal anvende prinsippene for lyd, lys og spordisiplin.	P 48, P 96	
TM	4	HV-soldaten skal beherske valg av ildstilling/skytestilling.		
UVM	4.1	HV-soldaten skal forstå prinsippene for valg av ildstilling.	P 106	
TM	5	HV-soldaten skal selvstendig utføre observasjonsteknikk/målangivelse/skissetegning.		
UVM	5.1	HV-soldaten skal selvstendig utføre observasjonsteknikk med og uten optikk.	P 92, P 104	
UVM	5.2	HV-soldaten skal beherske målangivelse.	P 110	
TM	6	HV-soldaten skal selvstendig kunne avstandsbedømmelse/avstandsmåling/avstandskort/vindbedømmelse/ballistikk.		
UVM	6.1	HV-soldaten skal selvstendig utføre avstandsbedømmelse på alle avstander innenfor +20 % med alternative måter.	P 113	
UVM	6.2	HV-soldaten skal selvstendig utføre avstandsmåling.	P 113 og instruksjonsmanual til Leica	
UVM	6.4	HV-soldaten skal selvstendig lage og anvende avstandskort.	P 45	
TM	7	HV-soldaten skal beherske opptreden på vakt – inn/utpassering,		

		rutiner.		
UVM	7.1	HV-soldaten skal beherske varslingsrutiner.	P 96	
UVM	7.2	HV-soldaten skal selvstendig utføre rutiner for inn- og utpassering.	P 36, P 96	
UVM	7.3	HV-soldaten skal beherske korrekt opptreden som vaktpost i henhold til postinstruks.	P 88, P 96	
TM	8	HV-soldaten skal beherske meldingstjeneste/kommunikasjon.		
UVM	8.1	HV-soldaten skal beherske korrekt oppsett av en melding på bakgrunn av en observasjon.	SB.1	
TM	9	HV-soldaten skal anvende beredskapsgrader og varsling.		
UVM	9.1	HV-soldaten skal anvende prinsipper om beredskapsgrader og varsling.	P 196	
TM	10	HV-soldaten skal forstå prinsipper for ernærings-/væskebalanse.		
UVM	10.1	HV-soldaten skal forstå prinsippene for å ivareta væskebalansen i kroppen.	UD 6-81-4	
UVM	10.2	HV-soldaten skal forstå prinsippene for optimal næringsbalanse i kroppen.	UD 6-81-4	
UVM	10.3	HV-soldaten skal selvstendig kjenne igjen tegn på at ernærings og væskebalanse ikke er tilfredsstillende.	UD 6-81-4	
UVM	10.4	HV-soldaten skal selvstendig ivareta egen hygiene.	UD 6-81-4	

9.1.3 Trening i maktanvendelse (TIM)

Trening i maktanvendelse			Henvisninger	Merknad
TM	1	HV-soldaten skal forstå hjemmelsgrunnet.		
UVM	1.1	HV-soldaten skal vite om Lov om Militær Politimyndighet, Tjenestereglement for Forsvaret (TFF-562) og Strl § 48 Nødverge.	Lov om militær politimyndighet Tff 562 Strl § 48 Nødverge	
UVM	1.2	HV-soldaten skal forstå hva Militær Politimyndighet innebærer, herunder bruk av tvangsmidler.	Lov om militær politimyndighet	
UVM	1.3	HV-soldaten skal forstå forskjellen mellom tvangsmidler og maktmidler, herunder bruk av lempeligere midler.	Tff 562 C	
UVM	1.4	HV-soldaten skal forstå formålsparagrafen, legalitetsprinsippet og proporsjonalitetsprinsippet.	Lov om militær politimyndighet	
TM	2	HV-soldaten skal selvstendig utføre bruk av maktmidler.		
UVM	2.1	HV-soldaten skal beherske korrekt fremgangsmåten ved militære vakters bruk av våpen og tvangsmidler.	Tff 562 C Soldatkort, ROE	
UVM	2.2	HV-soldaten skal forstå sammenhengen mellom ROE og postinstruks.	Postinstruks (SOP-88)	
UVM	2.3	HV-soldaten skal selvstendig utføre grunnleggende arrestasjonsteknikker.	Håndbok for nærkamp vedlegg 5	

9.1.4 Nærkamp

Nærkamp			Henvisning	Merknad
TM	1.	Nivå A. Alle øvelser på nivå A gjennomføres individuelt, uten fysisk kontakt.	Håndbok for nærkamp	
UVM	1.1	HV-soldaten skal selvstendig utføre guardstilling, stående, med og	Pkt. 8.5.1	

		uten våpen.		
	1.2	HV-soldaten skal selvstendig utføre rette slag (med åpen hånd).	Pkt. 8.5.5	
	1.3	HV-soldaten skal selvstendig utføre frontspark.	Pkt.8.5.14	
	1.4	HV-soldaten skal selvstendig utføre pipestøt, med bruk av primærvåpen.	Pkt 8.6.28	
	1.5	HV-soldaten skal selvstendig utføre frigjøring av eget våpen	Pkt. 8.11.1	
		HV-soldaten skal under veiledning øve og drille inn teknikkene ved bruk av to-faser-drill.	Pkt. 6.1	
TM	2.	Nivå B	Håndbok for nærkamp	
UVM	2.1	HV-soldaten skal selvstendig utføre guardstilling, stående, med og uten våpen.	Pkt. 8.5.1	
	2.2	HV-soldaten skal selvstendig utføre rette slag, hammerslag og albueslag	Pkt. 8.5.6, pkt. 8.5.10, pkt. 8.5.12	
	2.3	HV-soldaten skal selvstendig utføre frontspark og kneing.	Pkt. 8.5.14, pkt. 8.5.18	
	2.4	HV-soldaten skal selvstendig utføre blokkeringer med bruk av eget tohåndsvåpen.	Pkt. 8.6.7	
	2.5	HV-soldaten skal selvstendig utføre magasinløst og pipestøt med bruk av eget tohåndsvåpen.	Pkt. 8.6.5	
	2.6	HV-soldaten skal selvstendig utføre frigjøring av eget våpen.	Pkt. 8.11.1	
	2.7	HV-soldaten skal under veiledning øve og drille inn teknikkene ved bruk av to-faser-drill.	Pkt. 6.1	

NB! Arrestasjonsteknikker (AT) som enkel nedpress, enkeltmann og makkerpar med bruk av håndjern kan trenes på nivå B, dersom avdelingen ønsker å trene på dette og følger fagmyndighetens føringer.

Hovedfokuset skal like fullt være på nærkamp.

9.1.5 Samband

Samband			Henvisninger	Merknad
TM	1	HV-soldaten skal selvstendig kunne bruke det enkelte radiosettets kapasitet, egenskaper og bruksområde.		
UVM	1.1	HV-soldaten skal selvstendig utføre identifisering, telling iht. satsliste, gjennomføre MBK, og beherske oppkobling og betjening av Multi Rolle Radio-IP (MRR-IP).	TH 11-5820-25/476-12	
UVM	1.2	HV-soldaten skal selvstendig utføre identifisering, telling iht. satsliste, gjennomføre MBK, og beherske oppkobling og betjening av Lett Felt Radio -IP(LFR-IP).	TH 11-5820-25/475-12	
TM	2	HV-soldaten skal forstå betydningen av antennetjeneste og selvstendig kunne bruken av aktuelle antenner.		
UVM	2.1	HV-soldaten skal forstå grunnleggende antenne teori, bølgeforplantning, antenne typer og egenskaper.	Radiobølgeforplantning og Antennetjeneste 8-009	
UVM	2.3	HV-soldaten skal selvstendig utføre identifisering, telling iht. satsliste og bruk av AS-102N og AB-178N	Bruksanvisning AS-102N. Bruksanvisning AB-178N.	
UVM	2.6	HV-soldaten skal selvstendig utføre identifisering, telling iht. satslister og bruk av Mast AB-175N	Bruksanvisning AB-175N	
TM	3	HV-soldaten skal forstå betydningen av sikkert sambandsbruk og		

		selvstendig bruke forskjellige metoder.		
UVM	3.1	HV-soldaten skal forstå ekspedisjonsforskrifter for radiotelefoni.	UD-10-1 og HL 05.01 sambandstjeneste Brukernivå	
UVM	3.2	HV-soldaten skal forstå bruken av beskyttelsesgrader og hva dette innebærer for valg av sambandsmiddel.	HL 05.01 sambandstjeneste Brukernivå	
UVM	3.3	HV-soldaten skal forstå autentiseringssystem "E" og selvstendig kunne bruke den.	HL 05.01 sambandstjeneste Brukernivå	
UVM	3.4	HV-soldaten skal forstå subtraktorkoden og selvstendig kunne bruke den.	HL 05.01 sambandstjeneste Brukernivå	
TM	4	HV-soldaten skal selvstendig kunne bruke aktuelle hjelpemidler i en kommandoplass.		
UVM	4.1	HV-soldaten skal forstå radiodiagram og selvstendig kunne bruke dette.	HL 05.01 sambandstjeneste Brukernivå	
UVM	4.2	HV-soldaten skal forstå bruken av prioriteter og tidsfrister for behandling av meldinger.	HL 05.01 sambandstjeneste Brukernivå	
UVM	4.3	HV-soldaten skal selvstendig og korrekt føre meldingsblanketten.	HL 05.01 sambandstjeneste Brukernivå	
UVM	4.4	HV-soldaten skal selvstendige kunne aktuelle militære tegn for Heimevernet.	APP-6, V 22	
UVM	4.5	HV-soldaten skal selvstendig kunne bruk og utfylling av stridsjournal.	SB.7.16	
UVM	4.6	HV-soldaten skal forstå innholdet i SOI og selvstendig kunne bruke denne.	SB.7.9	

9.1.6 Sanitetstjeneste enkeltmannsnivå

Sanitetstjeneste				
TM			Henvisninger	Merknad
UVM	1	HV-soldaten skal selvstendig kunne utføre kvalifisert førstehjelp.		
UVM	1.1	HV-soldaten skal vite om nivåinndelingen innen førstehjelp i Forsvaret.	UD 4-1-5	
UVM	1.2	HV-soldaten skal selvstendig kunne utføre opptreden som førstemann på et skadested.	UD 4-1-5	
UVM	1.3	HV-soldaten skal forstå hva som er normale vitale tegn, kunne måle/observere disse iht Nivå 2 Førstehjelp.	UD 4-1-5	
UVM	1.4	HV-soldaten skal selvstendig kunne utføre Forsvarets drill Førstevurdering ved Traumer, Nivå 2 og kunne utføre og behandle i henhold til initial vurdering.	P 159, UD 4-1-5	
UVM	1.5	HV-soldaten skal selvstendig kunne gjenkjenne, behandle og yte korrekt førstehjelp ved sårskader.	UD 4-1-5	
UVM	1.6	HV-soldaten skal selvstendig kunne gjenkjenne, behandle og yte korrekt førstehjelp ved bruddskader og bløtdelsskader.	UD 4-1-5	
UVM	1.7	HV-soldaten skal selvstendig kunne gjenkjenne, behandle og yte korrekt førstehjelp ved kulde- og frost skader.	UD 6-81-4	
UVM	1.8	HV-soldaten skal selvstendig kunne gjenkjenne, behandle og yte korrekt førstehjelp ved hete- og brannskader.	UD 4-1-5	

		trussel		
UVM	2.1	HV-soldaten skal forstå indikasjoner i henhold til sikkerhetsregelen.	FF 9-20-3	
UVM	2.2	HV-soldaten skal forstå fargekoder/utslag på påvisningspapir.	FF 9-20-3	
UVM	2.3	HV-soldaten skal forstå nødvendige tiltak ved radiologisk strålingsfare og kjernefysisk sprengning.	UD 4.3	
UVM	2.4	HV-soldaten skal forstå nødvendige tiltak ved fare for biologisk trussel.	UD 4-4	
UVM	2.5	HV-soldaten skal selvstendig utføre rapportering etter CBRN-hendelse.	FF 9-20-3	
UVM	2.6	HV-soldaten skal selvstendig utføre korrekt bruk av vernebekledning opp mot gitte CBRN-vernekategorier.	CBRN-vernekategori FF 9-20-3	
UVM	2.7	HV-soldaten skal beherske korrekt påsetting og kontroll av egen vernemaske (innen 9 sekunder), samt korrekt kunne tildekke all bar hud (innen 15 sekunder).	Vernemaskedrift	

9.1.10 Feltarbeider

Feltarbeider			Henvisninger	Merknad
TM	1	HV-soldaten skal selvstendig utføre kamouflasje og stillingsbygging.	UD 9-17-1, UD 9-17-2, UD 9-13-7	
UVM	1.1	HV-soldaten skal selvstendig utføre kamouflering og stillingsbygging.	P 105, P 106, P 129, P 130.	
TM	2	HV-soldaten skal under ledelse utføre hinderarbeider.		
UVM	2.1	HV-soldaten skal under ledelse bygge gjerdehinder.	UD 9-13-4	
UVM	2.2	HV-soldaten skal under ledelse bygge tre-dobbelt kveilehinder.	UD 9-13-4	
UVM	2.3	HV-soldaten skal under ledelse bygge snublehinder.	UD 9-13-4	
TM	3	HV-soldaten skal selvstendig kunne reagere korrekt på eksplosiver.		
UVM	3.1	HV-soldaten skal selvstendig kunne gjenkjenning av eksplosiver og improviserte ladninger.	UD 9-13-5	
UVM	3.2	HV-soldaten skal selvstendig kunne utføre korrekt handling ved funn/mistanke om funn av eksplosiver.	UD 9-13-5	

9.1.11 Materiell og instrument

Telt			Henvisninger	Merknad
TM	1	HV-soldaten skal beherske oppsett av telt.		
UVM	1.3	HV-soldaten skal beherske oppsett av patroljetelt.	UD 6-81-6	Oppkl
UVM	1.4	HV-soldaten skal som del av et lag beherske oppsett av 8-10 manns telt, lagstelt.	UD 6-81-6	
Varmekilder			Henvisninger	
TM	2	HV-soldaten skal beherske bruk og vedlikehold varmekilder.		
UVM	2.2	HV-soldaten skal beherske oppfyring, drift og slukking av multi brenner.	Medfølgende bruksanvisning	
UVM	2.3	HV-soldaten skal beherske oppfyring, drift og slukking av teltovn, M-94.	UD 6-81-6)	
UVM	2.4	HV-soldaten skal beherske oppfyring, drift og slukking av Esbit brenner.		Oppkl

UVM	2.5	HV-soldaten skal selvstendig utføre vedlikehold og reparasjon av avdelingens varmekilder.	UD 6-81-7	
UVM	2.6	HV-soldaten skal anvende sikkerhetsbestemmelser for bruk av varmekilder og kokeapparater.	UD 2-1	
Lysforsterkningsutstyr			Henvisninger	
TM	3	HV-soldaten skal beherske bruk og vedlikehold av restlysfosterkningsutstyr.		
UVM	3.4	HV-soldaten skal beherske bruk og vedlikehold av nattmonokkel, F6015PA + tilhørende sats.	TM-F6015PA-1E	
Optikk			Henvisninger	
TM	4	HV-soldaten skal selvstendig utføre bruk av optikk.		
UVM	4.1	HV-soldaten skal selvstendig utføre bruk og vedlikehold av observasjonskikkert.	TH 9-6650-25/209-12	Oppkl
UVM	4.2	HV-soldaten skal selvstendig utføre bruk og vedlikehold av håndkikkert.	TH 9-6650-25/210-10D	
Laseravstandsmåler (Vector 1500 N og Vectronix PLRF- laserklasse 1)			Henvisninger	
TM	6	HV-soldaten skal selvstendig bruke og vedlikeholde laseravstandsmåler, samt anvende aktuelle sikkerhetsbestemmelser for laseravstandsmåler.	UD 2-1	
UVM	6.1	HV-soldaten skal selvstendig utføre vedlikehold.	TH 9-1240-25/227-10 TH 9-1240-25/246-12	RFK
UVM	6.2	HV-soldaten skal selvstendig ta ut avstand.	TH 9-1240-25/227-10 TH 9-1240-25/246-12	RFK
UVM	6.3	HV-soldaten skal selvstendig ta ut vinkel og kompass kurs.	TH 9-1240-25/227-10 TH 9-1240-25/246-12	RFK
GPS			Henvisninger	
TM	9	HV-soldaten skal selvstendig utføre bruk og vedlikehold av GPS.		
UVM	9.1	HV-soldaten skal selvstendig utføre bruk og vedlikehold av GPS.	Medfølgende bruksanvisning	
Pyroteknisk materiell			Henvisninger	
TM	10	HV-soldaten skal selvstendig bruke pyroteknisk materiell.		
UVM	10.1	HV-soldaten skal selvstendig utføre korrekt klargjøring og avfyring av lysrakett.	UD 2-1	
UVM	10.2	HV-soldaten skal selvstendig utføre korrekt klargjøring og bruk av varslingsbluss.	UD 2-1	
UVM	10.3	HV-soldaten skal selvstendig utføre korrekt klargjøring og bruk av røykgranat.	UD 2-1	

9.1.12 Organisasjon

Organisasjon			Henvisninger	Merknad
TM	1	HV-soldaten skal forstå egen avdelings organisasjon.		
UVM	1.1	HV-soldaten skal forstå eget lags rolle i organisasjon.	Håndbok	
UVM	1.2	HV-soldaten skal forstå rollen til de andre lag i troppen og troppsstabens organisasjon.	Håndbok	
Etikk			Henvisninger	
TM	2	HV-soldaten skal mestre etisk og moralsk refleksjon over sentrale felt		

		av sin tjeneste.		
UVM	2.1	HV-soldaten skal forstå og være integrert med Forsvarets kjerneverdier: Respekt – Ansvar – Mot (RAM).		
Miljøvern			Henvisninger	
TM	3	HV-soldaten skal selvstendig utføre praktisk miljøvern ved egen avdeling.		
UVM	3.1	HV-soldaten skal selvstendig utføre praktisk miljøvern ved egen avdeling.	HF 9-25	

9.2 Operativ fagutdanning (NIVÅ 2)

9.2.1 Utvikling til strid

Utvikling til strid			Henvisninger	Merknad
TM	1	Det enkelte lag skal selvstendig kunne gjennomføre utvikling til strid.		
UVM	1.1	Selvstendig kunne gjennomføre drillen klar til strid kontroller.	P 20	
UVM	1.2	Selvstendig kunne gjennomføre utvikling til strid på lagsnivå.	P 18, P 19, V 2	
UVM	1.3	Selvstendig kunne gjennomføre klargjøring av kjøretøy.	P 21	
UVM	1.4	Selvstendig kunne gjennomføre reorganisering.	P 131	
UVM	1.5	Forstå gangen i utvikling til strid på troppsnivå.	P 3	
UVM	1.6	Forstå prinsippene for operasjonssikkerhet.	P 22	
UVM	1.7	Selvstendig utføre destruering av kritisk materiell.	P 24	
UVM	1.8	Selvstendig kunne utføre planlegging av forflytning.	P 45	
UVM	1.9	Selvstendig kunne planlegge med bruk av flerbruksfartøy.	P 25	
UVM	1.10	Selvstendig utarbeide ruteplan.	P 27	
UVM	1.11	Forstå muligheter og begrensningen for taktisk bruk av hund.	P 16	
UVM	1.12	Forstå hvilket ansvar som hviler på hundefører.	P 17	

9.2.2 Forflytning

Forflytning			Henvisninger	Merknad
TM	1	Det enkelte lag skal selvstendig gjennomføre taktisk forflytning.		
UVM	1.1	Selvstendig kunne utføre inn- og utlastingsdrill på kjøretøy/helikopter/flerbruksfartøy.	P 38, P 39, P 40, P 41, P 42, P 43, P 44, P 45	
UVM	1.2	Beherske marsjrutiner.	P 46	
UVM	1.3	Selvstendig kunne gjennomføre inn- og utpassering gjennom egne avdelinger.	P 36	
UVM	1.4	Beherske troppens tegn og signaler.	P 37	
UVM	1.5	Beherske passering av farlig område.	P 51 og 35	
UVM	1.6	Selvstendig utføre sportjeneste.	P 49	
UVM	1.7	Selvstendig utføre sikringstiltak til fots.	P 48	
UVM	1.8	Beherske forflytning til fots på patruljeformasjoner.	P 50	
UVM	1.9	Selvstendig kunne gjennomføre opptreden ved kort og lang holdt.	P 47	
UVM	1.10	Selvstendig kunne utføre hurtig bakhold.	P 59	

UVM	1.11	Selvstendig kunne sikringstiltak under forflytning.	P 48	
UVM	1.12	Selvstendig kunne gjennomføre uttak og opptreden ved samlingspunkt.	P 52	
UVM	1.13	Skal selvstendig forflytte seg til fots på aktuelle formasjoner	P 31, 32, 33, 34 og 50	
UVM	1.14	Selvstendig kunne anvende prinsippene for kamouflasje.	P 105	

9.2.3 Patruljeoppdrag

Patruljeoppdrag			Henvisninger	Merknad
TM	1	Det enkelte lag skal selvstendig gjennomføre patruljeoppdrag		
UVM	1.1	Selvstendig utføre punktoppløring.	P 98	Oppkl
UVM	1.2	Selvstendig utføre områdeoppløring.	P 99	Oppkl
UVM	1.3	Selvstendig utføre akseoppløring.	P 100	Oppkl
UVM	1.6	Selvstendig kunne utføre kontaktpatrulje.	P 187	Oppkl
UVM	1.7	Selvstendig kunne gjennomføre en taktisk debrief.	P 133	Oppkl
UVM	1.8	Under ledelse kunne gjennomføre en emosjonell debrief.	P 134	Oppkl
UVM	1.9	Selvstendig kunne skrive patruljerapport.	P 132	Oppkl
UVM	1.10	Selvstendig kunne utarbeide skisser som vedlegg til patruljerapport.	P 94	Oppkl

9.2.4 Overvåking

Overvåking			Henvisninger	Merknad
TM	1	Det enkelte lag skal selvstendig gjennomføre overvåkingsoppdrag.		
UVM	1.1	Selvstendig utføre de forberedelsene som utføres i klargjøringspunkt (KP) før innrykk i base/OP/ildstilling.	P 75	Oppkl
UVM	1.2	Selvstendig utføre rekognosering av base/OP/ildstilling.	P 76	Oppkl
UVM	1.3	Selvstendig utføre innrykk og etablering av base/OP/ildstilling.	P 77	Oppkl
UVM	1.4	Selvstendig kunne etablere nedgravd OP.	P 78	Oppkl
UVM	1.5	Selvstendig utføre etablering av improvisert OP/ildstilling.	P 80	Oppkl
UVM	1.6	Selvstendig utføre etablering av skjult OP/ildstilling i hus.	P 81	Oppkl
UVM	1.7	Selvstendig utføre etablering av skjult OP i kjøretøy.	P 82	Oppkl
UVM	1.8	Selvstendig utføre drift av base/OP/ildstilling.	P 83	Oppkl
UVM	1.9	Selvstendig utførerømming av base/OP/ildstilling.	P 85	Oppkl
UVM	1.10	Selvstendig utføre riving av base/OP/ildstilling.	P 86	Oppkl
UVM	1.11	Selvstendig utarbeideåpningsmelding.	V16	Oppkl
UVM	1.12	Selvstendiglage og bruke OP-perm.	P 91	Oppkl

9.2.5 Sikringsoppdrag

Sikringsoppdrag			Henvisninger	Merknad
TM	1	Det enkelte lag skal selvstendig som del av troppen gjennomføre objektsikring.		
UVM	1.1	Forstå hensikten med og prinsippene for objektsikring.	Håndboken	

UVM	1.2	Forstå fargekoding på bygg.	P 95	
UVM	1.3	Selvstendig utføre klarering av bemannet objekt (nivå 1), herunder: <ul style="list-style-type: none"> - systematisk søk av bygg med bruk av kjentmann - kontroll av ID - minimum 2 og 2 jobber sammen - lav våpenføring såfremt situasjonen ikke eskalerer - prinsippene for makkersikring som ved vaktpost – egensikkerhet 	P 115, P 116, P 10	
UVM	1.4	Selvstendig kunne utføre klarering av ubemannet objekt eller andre bygninger (nivå 2), herunder: <ul style="list-style-type: none"> - klarering av bygg med systematisk søk - stort fokus på egensikkerhet - høy våpenføring - offensiv opptreden 	P 115, P 116, P 9, P194, P 195	
UVM	1.5	Selvstendig kunne utføre forberedt stillingsbesettelse.	P 117	
UVM	1.6	Selvstendig kunne etablere og drifte VKP, herunder: <ul style="list-style-type: none"> • etablering og drift • kontroll av ID • kontroll av kjøretøy • visitering av personell • handling ved eskorter • postinstruks 	P 118 P 119 P 120 P 121 P 122 P 88 P 197	
UVM	1.7	Selvstendig kunne etablere og drifte AKP, herunder: <ul style="list-style-type: none"> • etablering og drift • kontroll av ID • visitering av personell • postinstruks 	P 123 P 124 P 119 P 88	
UVM	1.8	Selvstendig utføre observasjonsposter på objekt.	P 87	
UVM	1.9	Beherske funksjon som beredskapsstyrke.	P 125	
UVM	1.10	Selvstendig kunne utføre streifpatrolje.	P 192	
UVM	1.11	Beherske visitering av personell.	P 121	
TM	2	Det enkelte lag skal selvstendig gjennomføre innbringelse.		
UVM	2.1	Selvstendig gjennomføre innbringelse.	P 126	
UVM	2.2	Selvstendig gjennomføre visitering av personell.	P 121	
UVM	2.3	Forstå fargekoding på bygg.	P 95	
TM	3	Det enkelte lag skal beherske som del av troppendefensiv egenbeskyttelse.		
UVM	3.1	Beherske laget på linje og tett linje.	P 69	
UVM	3.2	Beherske laget som gripegruppe.	P 70	

9.2.6 Stridsdriller

Stridsdriller			Henvisninger	Merknad
TM	1	Det enkelte lag skal beherske aktuelle stridsdriller.		
UVM	1.1	Beherske hurtig stillingsbesettelse.	P 57	
UVM	1.2	Beherske ild og bevegelse.	P 58	
UVM	1.3	Som makkerpar eller patrolje kunne beherske sammenstøt med løsrivelse og stridsavbrudd.	Reglement for utdanning i Patroljenærstrid,	Oppkl

			hefte 2, tabeller. 2014	
UVM	1.4	Beherske reorganisering.	P 131	

9.2.7 Samband

Dette punktet er ikke relevant for Innsatstroppen.

9.2.8 CBRN

Dette punktet er ikke relevant for Innsatstroppen.

9.2.9 MP

Dette punktet er ikke relevant for Innsatstroppen.

9.2.10 Troppsstaben

Troppsstaben			Henvisninger	Merknad
TM	1	Troppsstaben skal selvstendigplanlegge og lede troppen til å løse aktuelle oppdrag.		
UVM	1.1	Selvstendig kunne etablere og drifte troppsko.	P 15	
UVM	1.2	Forstå avdelingene troppen samvirker med samt troppens rolle, og kapasiteter med ambisjonsnivå.	Håndbøk	
UVM	1.3	Beherske gangen i utvikling til strid på troppsnivå.	P 3, V 1	
UVM	1.4	Selvstendig kunne utføre enkle reparasjoner på avdelingsmateriell.	Tekniske håndbøker	
UVM	1.5	Selvstendig føre blanketter som brukes i forsyningstjenesten.	P 189, P 190	
UVM	1.6	Forstå integrert sanitetstjeneste i Heimevernet.	P 142	
UVM	1.7	Selvstendig kunne utføre tiltak ved skader og sykdom.	P 144	
UVM	1.8	Forstå samvirke med sivile helseressurser.	P 155	
UVM	1.9	Sammen med sanitetsbefal kunne utføre tiltak ved masseskade.	P 161	
UVM	1.10	Selvstendig kunne utføre meldingstjeneste ved behov for medevac.	P 163	
UVM	1.11	Selvstendig kunne utføre korrekt bygging av høy og lav linje, riktige kryssinger, bruk av utleggermateriell, feilsøking, bendsling, skjøting, inntak og vedlikehold av linje.	SB 4.3	
UVM	1.12	Selvstendig kunne utføre identifisering, telling iht. satslister, gjennomføre MBK, og beherske oppkobling og betjening av aktuelle sb-midler	SB 2.7	

9.3 Avdelingsnivå (NIVÅ 3 / Troppsnivå)

9.3.1 Troppsnivå

Samlet tropp			Henvisninger	Merknad
TM	1	Troppen skal selvstendig løse de oppdrag som er gitt.		
UVM	1.1	Troppen skal selvstendig kunne gjennomføre utvikling til strid.	P 3	
UVM	1.2	Troppen skal selvstendig forflytte seg taktisk på kjøretøy som samlet avdeling.	P 5	

UVM	1.3	Troppen skal selvstendig forflytte seg taktisk til fots på rekkeformasjon.	P 6	
UVM	1.4	Troppen skal selvstendig gjennomføre opptreden i samlingsområde.	P 8	
UVM	1.5	Troppen skal selvstendig gjennomføre handling ved stans under forflytning som tropp.	P 7	
UVM	1.6	Troppen skal selvstendig gjennomføre klarering og besettelse av ubemannet eller bemannet objekt.	P 9, P 10, Håndbok	
UVM	1.7	Troppen skal selvstendig eller som del av en større styrke, drifte et objekt over tid.	Håndbok	
UVM	1.8	Troppen skal selvstendig eller sammen med andre gjennomføre isolering med innbringelse.	P 11	
UVM	1.9	Troppen skal selvstendig utføre defensiv egenbeskyttelse.	P 4	
UVM	1.10	Troppen skal selvstendig gjennomføre ildoverfall.	P 12	
UVM	1.11	Troppen skal selvstendig gjennomføre overfall.	P 13	
UVM	1.12	Troppen skal selvstendig gjennomføre bakhold.	P 14	

10 Ikrafttredelse (dette skal være siste punkt i dokumentet)

[Navn på publikasjon]trer i kraft [åååå-mm-dd]. Samtidig settes [Tittel]av [åååå-mm-dd]ut av kraft.
(Stryk siste setning ved opprettelse av publikasjon som ikke erstatter tidligere publikasjoner).